

Przegląd zdrojowo - kąpielowy i Przewodnik turystyczny.

WŁASNOŚĆ i ORGAN POLSKIEGO TOWARZYSTWA BALNEOLOGICZNEGO. 10092

ZAKŁAD WODOLECZNICZY

Dra CHRAMCA w Zakopanem.

Stacya kolei. Otwarty cały rok. Pierwszorządne urządzenie lecznicze. Kuchnia wykwintna i zdrowa. Oświetlenie elektryczne. Centralne ogrzewanie. Ceny przystępne.

TRUSKAWIEC

ZAKŁAD ZDROJOWO - KĄPIELOWY
oraz STACYA KLIMATYCZNA

Ostatnia stacya kolejowa Drohobycz.
położony w kotlinie na wysokości 1200 stóp, posiada
kąpiele: słone, słono-siarczane, borowinowo-żelaziste,
elektryczne i słoneczne. Źródła słono-gorzkie do picia,
oraz szczawę alkaliczną.

Urządzenia kąpielowe pierwszorządne: Wanny porcelanowe,
marmurowe, metalowe i drewniane.

Zakład instalacyjny systemu Wassmutha. Leczenie elektrycznością,
massażem, kuracya żółtyczna i mleczna.

Mieszkania wzorowo urządzone.

Sala balowa i teatralna. Lawn-Tennis. Kręgielnia. Czytelnia.
Kasyno. Własna orkiestra. Apteka, poczta i telegraf w miejscu.
— Kościółek katolicki i cerkiew ruska.
Dwie restauracye zakładowe pierwszorządne.

Sezon od 15 maja do końca września.

Lekarze zakładowi Dr Edward Krzyżanowski z Buczacza
i Dr Tadeusz Prasczill ze Lwowa (Gołębia 6).

Obszerną broszurę o Truskawcu wysyła na żądanie
ZARZĄD.

IWONICZ

Zakład zdrojowo-kąpielowy i klimatyczny w Galicyi
Stacya kolei IWONICZ.

Szczawy słono-jodo-bromowe i żelazisto-jodobromowe;
kąpiele słono-jodowe, igliwiowe, borowinowe, gazowe,
jak w Nauheimie, rzeczne zabiegi hydropatyczne, mięsienie
i gimnastyka lecznicza. Inhalacya systemu Clara.

Wskazania: zolzy, choroby kobiece, gościec, dna, kiła, choroby kostne,
skórne i nerwowe, choroby łątnic i serca, wogóle wszystkie choroby,
wymagające przyspieszenia odnowy materyi.

Zakład położony w lesie szpilkowym 608 mtr. n. p. morza w uroczej
górskiej okolicy. Urządzenia wzorowe, mieszkania wygodne, elektryczne
oświetlenie. Wodociąg, woda do picia źródłana, ze skały bijąca. Kaplica
zakładowa. Poczta i telegraf w Zakładzie.

Lekarz zakładowy: docent Dr Antoni Gabryszewski ze
Lwowa, i Dr Grzegorz Turzański z Jarosławia tudzież
6-ciu wolno praktykujących lekarzy.

Dla wygody P. T. Gości utrzymuje Zakład spedytora p. S. Bocka na
stacyi kolejowej Iwonicz.

Sezon od 20 maja do końca września. W I. sezonie do 20 czerwca
i III. od 20 sierpnia mieszkania znacznie tańsze. Uwolnienie od taksy na
mocy świadectwa ubóstwa udziela się tylko w I. i III. sezonie.

Zamówienia na mieszkania, wodę, sól, muł i ług przyjmuje i wszelkich
wyjaśnień udziela

Dyrekcya Zakładu zdrojowo-kąpielow. w Iwoniczu.

Mechanoleczniczy Zakład Zanderowski

w Krakowie, ulica Zyplikiewicza L. 9.

Lecznica chirurgiczno-ortopedyczna. Oryginalne aparaty Zandera. Gimnastyka lecznicza. Leczenie
gorącym powietrzem. Mięsienie i elektryzowanie. Wyrób gorsetów,
pasów przepuklinowych, sztucznych kończyn itd. Aparat Roentgena. Sala operacyjna. Pokoje dla chorych.

Leczenie garbów, skrzyweń kręgosłupa i kończyn, chorób stawów i kości, gośćca, artrytyzmu, chorób serca, otyłości i t. d.

Zakład otwarty od godziny 9-1 i od 4-6. Telefon 796.

Dr. MERZ.

Dr. STASZEWSKI.

Dr. WACHTEL.

Sokolnicki & Wiśniewski, Lwów

Fabryka elektrotechniczna i Zakład instalacyjny.

Biuro centralne: Lwów, ulica Słowackiego 18.

Oddział krakowski: Kraków, ulica Bracka 8.

Adres telegraficzny: „Grom“.

Specjalność: Wyrób aparatów elektrycznych lekarskich i naukowych. Budowa kompletnych stacyi centralnych do oświetlania i przenoszenia siły dla miast, gospodarstw rolnych i zakładów przemysłowych, ze szczególnem uwzględnieniem wyzyskania sił wodnych.

Stacya kolei: Muszyna-Krynica.
Ze Lwowa 11 godzin jazdy.
Z Krakowa 6 godzin „
Z Budapesztu 9 godzin „

Krynica

Poczta (3 razy dziennie)
i urząd telegraficzny w miejscu.
Apteka.

C. K. ZAKŁAD ZDROJOWY W GALICYI.

W Karpatach 600 m. n. p. m. Od stacyi kolejowej godzina bitej drogi. Na stacyi wygodne powozy. Środki lecznicze: Zdroje: „Zdrój główny“ i „Słotwinka“ bardzo silnej szczawy wapienno i magnezioowo-sodowo-żelazistej. — Kąpiele mineralne bardzo obfite w kwas węglowy wolny, metodą Schwartza ogrzewane. (W r. 1908 wydano 83.920). Wskazania lecznicze: Niedokrewność, osłabienie nerwowe, blednica, przewlekły niezbyt pęcherza, choroby serca i naczyń krwionośnych etc.

Nader skuteczne kąpiele borowinowe we wszystkich chorobach kobiecych, przy reumatyzmie, w sprawach wyciękowych, obrzękach wątroby etc. (W r. 1908 wydano 23.157), skarbowy zakład hydropatyczny pod kierunkiem specjalisty Dra Ebersa. (W r. 1908 wydano 17.634). Kąpiele gazowe z czystego kwasu węglowego.

Kąpiele rzeczne, parowe, elektryczne, słoneczne, mięsienie. Klimat wzmacniający podalpejski. Leczenie terenowe. — Wody mineralne miejscowe i wszelkie zagraniczne. — Kefir, żętyca. Mleko stearylizowane. Lekarz zakładowy Dr. Kopff z Krakowa, stale cały sezon. Nadto 15 lekarzy wolno praktykujących. — Mieszkania: przeszło 1700 pokoi z całkowitym komfortem urządzonych, w cenie od 1 K. 20 h. dziennie zwyż.

Dom zdrojowy, wypożyczalnia książek. Restauracje. Pensjonaty prywatne, hotele, cukiernie. — Kościół katolicki. — Cerkiew. — Muzyka zdrojowa stała (Dyrektor Adam Wroński). — Stały teatr, koncerty, odczyty, bale.

Rozległy park szpilkowy, około 100 morgów obszaru. — Wodociągi wody źródlanej słodkiej z górowanej. — Frekwencya w r. 1908 przeszło 8.654 osób. — Sezon od 15 maja do 10 października.

W lipcu i sierpniu nie udziela się ubogim żadnych ulg. — Rozsełka wód mineralnych krynickich od kwietnia do listopada.

Składy we wszystkich większych miastach w kraju i za granicą. — Taksa kuracyjna od 6 do 20 kor. Blizszych wyjaśnień na żądanie udziela, broszury i prospekta rozsyła

C. k. Zarząd zdrojowy w Krynicy.

Ciechociński Zakład kąpielowo-zdrojowy

powiat Nieszawski, gub. Warszawska,

jest otwarty od dnia 8/21 maja do dnia 8/21 września włącznie. Wody Ciechocińskie **jodo-bromo-słone**, szczególnie są pożyteczne w cierpieniach skrofulicznych, reumatycznych, kobiecych i wielu innych. Nie ma dziecka, które niepotrzebowałoby kąpeli Ciechocińskich. Zakład posiada 10 źródeł z rozmaitym koncentracją solanki od 6‰ do 1/3‰ (ortezyjskie do picia). W razie potrzeby dla wzmocnienia solankowej kąpeli dodawany bywa Ciechociński szlam i ług, produkty lecznicze wytwarzane na miejscu przy warzeniu soli. W Ciechocinku można brać kąpiele: **solankowe, błotne, kwaso-węglowe, elektryczne, świetlne, łaźnie, tuszówki, inhalacje oraz zabiegi hydropatyczne**. W Zarządzie Zakładu jest do nabycia Ciechociński szlam leczniczy i Ciechociński ług leczniczy, stosowane do przyrządzenia w domu sztucznych kąpeli Ciechocińskich, oraz gazowana solanka 1/8‰ i 1‰ do picia. Ciehocinek łączy się odnogą D. Z. Warszawsko-Wiedeńskiej z pograniczną stacją Alesandrowo. — Komunikacja ze wszystkimi pociągami Warszawskimi i zagranicznymi. Tania komunikacja Wisłą statkiem parowym. Na każde zapotrzebowanie są wysyłane bezpłatnie cenniki.

ŻEGIESTÓW

ZAKŁAD ZDROJOWO-KĄPIELOWY NAD POPRADEM.

Najsilniejsza szczawa zimno-żelazista.

Kąpiele mineralne najobfitsze
w kwas węglowy.

Kąpiele borowinowe, hydropatyczne,
popradowe i słoneczne.

Znakomita góraska stacya klimatyczna.

Mleko, żętyca.

Stacya kolei, poczta i telegraf
w miejscu.

Czas kąpielowy od 20 maja do
końca września.

W I. sezonie tańsze mieszkania,
w III. mieszkania i kąpiele.

Lekarz Zakładu Radca cesarski Dr. Tymoteusz Piotrowski.

W roku zeszłym wszystkie wille odnowiono i na nowo umeblowano, przerobiono łaźienki, wybudowano dwie nowe wille, zaprowadzono kanalizację, wodociągi oraz elektryczne oświetlenie.

Dr. EDMUND SUPIŃSKI

były I. sekundaryusz kraj szpitala w Krakowie
ordynuje przez lato jako lekarz zakładowy w Rabce.

Dr. Zygmunt Wąsowicz

ordynuje jak w latach poprzednich od 15-go maja
w Krynicy.

RADCA CESARSKI

Dr. Tymoteusz Piotrowski

ordynuje w roku bieżącym jako lekarz zakładowy
w Żegiestowie.

DR. XAWERY GORSKI

ordynuje od 1 czerwca do 1 września w Szczawnicy
przez resztę roku w Abacyi.

DR. OTOKAR LANG

ordynuje jak zwykle w Rabce.

Dr. Marek Berger

ordynuje jak lat ubiegłych od maja do września w Iwoniczu.
Przez resztę miesięcy roku w Abbacyi.

Dr. Józef Liebeskind

ordynuje jak w latach poprzednich w Marienbadzie
Haus „Kronprinz“.

Dr. St. Benedykt Kwiatkowski

były I. Asystent kliniki chorób wewn. Uniwer. Jagiell.
ordynuje jak w latach ubiegłych od 15-go maja b. r.
w Maryenbadzie („Stadt Hamburg“)

FRANZENSBAD

Dr. JÓZEF ZEITNER

ordynuje jak zazwyczaj willa „Stadt Paris“.

Dr. JÓZEF ZANIĘTOWSKI

ordynuje w bieżącym sezonie
jako lekarz zakładowy

w Swoszowicach.

Dr. M. CERCHA

ordynuje jak w latach poprzednich od 15-go maja
w Krynicy (Domek szwajcarski)

Dr. JÓZEF SCHERMANT

ordynuje jak lat ubiegłych
w Marienbadzie, willa „Apollo“.

Dr. Rudolf Hammerschlag

ordynuje jak lat ubiegłych

W SZCZAWNICY.

HOMEOPATA

Dr. med. Stanisław Breyer

Kraków, Wolska 28

leczy metodą homeopatyczną, emanacją radu, psychoterapią
(hypnoza) i środkami naturalnymi (lecznicze zioła, światło,
woda i t. d.). Wydaje własne lekarstwa. Ord. od 2—4.

Lecznica chirurgiczna i Instytut Roentgenowski

Dr. ARTURA FROMMERA

w Krakowie, ulica św. Tomasza 18. ☐ Telefon Nr. 81.

SALA OPERACYJNA. ◊ LECZENIE GORĄCEM
POWIETRZEM. GIMNASTYKA SZWEDZKA LECZN.

Zakład wodoleczniczy i Sanatorium

SPECYALISTY CHORÓB NERWOWYCH

Dr. KUPCZYKA

Kraków, ul. Szujskiego 11 — otwarty przez cały rok.

Zakład dentystyczny i Lecznica dentystyczna

Dr. med. J. Syropa

Kraków, plac WW. Świątych Nr. 10 (naprzeciw Magistratu).

Korony złote — zęby sztuczne bez pod-
niebienia — mostki stale osadzone.

Dr. KOŁĄCZKOWSKI

w Szczawnicy

prowadzi pensjonat hydropatyczny i ordynuje jak da-
wniej. Urządzenia nowoczesne. Kuchnia wykwinna.
Prywatny park 20 morg. wyłącznie dla Pensjonarzy.
Ceny przystępne.

BIBLIOTHEKA

ZARZĄD.

VNTV. JAGELL.

ZAKŁAD ORTOPEDYCZNY

Dr. V. CHLUMSKY'EGO

DOCENTA UNIwersytetu Jagiellońskiego

W KRAKOWIE, RYNEK KLEPARSKI 12. Telefon 540.

(OSOBNY BUDYNEK POŁĄCZONY Z OGRODEM).

Leczenie skrzywień kręgosłupa i kończyn, chorób stawowych,
gimnastyka lecznicza, masaż. — Aparaty motorowe mechano-
terapeutyczne, leczenie gośćca i chorób stawów gorącym po-
wietrzem. Aparat Roentgenowski. Kursa masażu dla lekarzy.
Własny wyrób ortopedycznych przyrządów, gorsetów, pasów
brzuszných, bandaży przepuklinowych. Robotnicy od Hessinga.

Zakład otwarty cały rok i prowadzony tylko przez lekarzy.

B. asystent Kliniki wewn. U. J.

Dr. KAZIMIERZ FLIS

po odbyciu specjalnych studyów w Wiedniu, Halli
i Kolonii

w zakresie chorób żołądka i kiszek

ordynuje od 3—5.

Kraków, ul. Szewska 27.

VITA * VITA

Świetne wyniki lecznicze!

VITA

Najczystsza rodzima
SZCZAWA ALKALICZNA SODOWA.

Wypróbowana i zalecana na podstawie
licznych orzeczeń lekarskich w
**dnie, skazie moczanowej,
chorobach żołądka, jelit i pęcherza.**
Swoisty środek przeciw zgadze.

Na składzie we wszystkich aptekach i handlach wód mineralnych.

VITA * VITA

Powszechnie słynne Wody Mineralne
ZE ŹRÓDEŁ

VICHY

Własność Rządu Francuzkiego
Polecane przez pierwsze powagi lekarskie.

CÉLESTINS. W chorobach nerek, pęcherza i kanału moczowego, podagrze i chorobie cukrowej.

GRANDE-GRILLE. W chorobach wątroby, przy dolegliwościach kiszki i kamieniu żółciowym.

HOPITAL. Przy wszelkich dolegliwościach wskutek złego trawienia.

Do nabycia we wszystkich składach Wód mineralnych i Aptekach.

Wszystkie rodzaje wody oznaczone na butelkach i etykietach.

Międzynarodowe Przesiębiorstwo Handlowe
(szczególnie z Rosją)

N. KATZNER

dom handlowo-komisowy

w Podwołoczyskach, Wołoczyskach, Brodach i Radziwiłłowie.

Stałe taryfy przewozowe (stawki) do Rosji i z Rosji wraz z wszelkimi kosztami i fachowe ocenie.

Wywóz wełny drzewnej, desek na skrzynki dla jaj, brusków i tocydeł dla kos żniwiarek.

Sprzedaż węgla kamiennego, koksu i antracytu.

Herbata w oryg. paczkach z ces rosyjską rządową banderolą
Adres: N. Katzner w Podwołoczyskach.

Płaszowska parowa Fabryka
DACHÓWEK i CEGIEŁ.

Stow. zarejestrowane z poręką ograniczoną.

Biuro: KRAKÓW, ul. Gertrudy L. S.

Poleca: dachówkę tłoczoną i ciągnioną, drewny różnych kalibrów, cegły maszynowe, okładzinowe i fasadowe po cenach przystępnych.

ZARZĄD.

SYRÓP HYPOPHOSPHIT
COMP. DR. EGGER

zawiera w jednej łyżeczce: żelaza 0.05, wapnia 0.10, potasu 0.06, sodu 0.06, chininy 0.005 i strychniny 0.00005, soli kwasu fosforowego i odpowiednio do farmakopei Unit. St.

S. Hypophosphit comp. Dr. Egger

jest dzielnym środkiem w przypadkach niedokrewności, neurastenii, rozmaitych schorzeniach narz. nerwowego w krzywicy, żółtacz, jest nieocenionem tonicum dla ozdrowieńców; bywa też podawany w pierwszorzędnym klinikach, jak w klinice Rady dworu prof. Kraff-Ebinga, prof. Felsersreichera, prof. Fingera, prof. Mračka, prof. Jendrasika, prof. Rosthorna itd.

Cena za jedną 500-gram. flaszkę 4 K 80 h. — Za 250-gram. 2 K 40 h.

Główny skład: dla Galicyi wschodniej w aptece Piotra Mikołascha we Lwowie; dla Galicyi zachodniej w aptece Konstantego Wiszniewskiego w Krakowie.

Główny skład i wyrób: Apteka „Reichspalatin“ Budapest VI. Waitzner Boulevard 17.

MATTONIEGO
GISSHÜBLER

najbardziej
alkaliczna woda mineralna

SZCZAWIOWA

napój oszeźwiający stołowy,

skuteczny bardzo na kaszel w chorobach szty
katarach żołądka i pęcherza.

Henryk Mattoni, Karlsbad i Wieden.

SAXLEHNERA

„**Hunyadi-János**“

WODA GORZKA.

SKARB NATURY ŚWIATOWEJ SŁAWY.

Przeszło 1000 podziękowań wybitnych lekarzy.

Do nabycia: we wszystkich aptekach i składach
wód mineralnych.

Apteka pod „Złotym słońcem“

A. Bartmańskiego i Ski

w Krakowie, ul. Grodzka 22, telefon 203.

Skład wszelkich leków krajowych i zagranicznych, najnowszych specyfików, wód mineralnych, artykułów gumowych i przyrządów ginekologicznych w bardzo wielkim wyborze. Pracownia chemiczna i skład chemicznej i przyborów mikroskopowych dla Zakładów naukowych i Wnych Panów Lekarzy.

Tlen do wdychiwania w balonach i dużych cylindrach żelaznych.

Mydła Pulsa z Warszawy i perfumerye francuskie.

Przesyłki pocztowe załatwia się odwrotnie.

PRZEGLĄD ZDROJOWO-KĄPIELOWY

i

Przewodnik turystyczny

ORGAN I WŁASNOŚĆ

POLSKIEGO TOWARZYSTWA BALNEOLOGICZNEGO.

Adres Redakcyi:
Kraków, Szewska 27.
Telefon 405.

Adres Administracyi:
Kraków, Jabłonow-
skich 2.
Tel. 2012/VIII.

Wychodzi od 15 kwietnia do 1 października co dwa tygodnie
pod redakcją

Dra Kazimierza Flisa

i

Dra Jana Frączkiewicza.

Ceny ogłoszeń:

Ogłoszenia za 1 wiersz
pełnowy lub jego miejsce
40 h. Nadesłane za wiersz
garmondu lub jego miej-
sce 1 kor.

Ogłoszenia prócz Admi-
nistracyi przyjmuje R.
Mosse i Haassenstein
w Wiedniu.

TREŚĆ: Od Redakcyi. — Uczestnikom II-go Zjazdu balneologicznego. — Regulamin dla Zjazdów balneologicznych. — Program II-go Zjazdu balneologicznego. — Z Polskiego Tow. balneologicznego. — Prof. *Dr. L. Rydygier*: O zdrojach i uzdrowiskach polskich w porównaniu z prusko-niemieckimi. — Turystyka i komunikacje: R. O połączenie kolejowe. — Kołomyja. — Kosów. — Wiadomości bieżące.

Od Redakcyi.

Ósmy rok wydawnictwa rozpoczynamy pod dobrą gwiazdą. Dzięki staraniom Wydziału Tow. balneologicznego i dobrej woli wydawcy „Przeglądu zdrojowego“ P. Rosnera pismo nasze przez nabycie na własność Towarzystwa wychodzącego dotąd w Krakowie od lat 7 „Przeglądu zdrojowego“ zyskało większe grono chętnych i czynnych współpracowników. Redakcja rozpoczęła również rokowania o połączenie się z innymi pokrewnymi wydawnictwami i ma nadzieję że rokowania te pomyślnym będą uwieńczone skutkiem.

Dotychczasowe układy pozwalają już niepomiernie zwiększyć nakład a w razie dojścia do skutku wspomnianych rokowań, zamienić dwutygodnik na pismo co tydzień podczas sezonu wydawane a co 2 tygodnie w porze zimowej i przez resztę roku.

Program nasz pozostaje nie zmieniony. Będziemy nadal służyć sprawom naszych zdrojowisk i uzdrowisk przez pomieszczenie:

- I. artykułów z zakresu balneologii, klimatologii, balneotechniki oraz balneo i klimatografii.
- II. Sprawozdań z czynności Wydziału i Towarzystwa balneologicznego.
- III. Sprawozdań i ocen pojawiającej się w druku literatury balneologicznej, oraz wiadomości o działalności innych towarzystw pokrewnych nie tylko w Polsce lecz i zagranicą.
- IV. Wiadomości z turystyki, która ściśle złączona jest z rozwojem zdrojowisk i uzdrowisk.
- V. Podawaniem listy gości naszych zdrojowisk.

Redakcja przygotowała bogaty materiał ilustracyjny i zapewniła sobie stałych korespondentów w zdrojowiskach.

Po połączeniu z „Przeglądem zdrojowym“ zmienił Wydział tytuł pisma na obecnie użyty, oraz wybrał Komitet redakcyjny, w skład którego weszli: Dr. Kazimierz Flis jako przewodniczący, Dr. Jan Frączkiewicz jako zastępca przewodniczącego, Dr. Zenon Pelczar, Dr. Zygmunt Wąsowicz, Dr. Józef Zanietowski. Administrację pisma objął p. Zygmunt Rosner.

Redakcja zwraca się na tem miejscu z prośbą do wszystkich, którym dobro naszych zdrojowisk leży na sercu, by zechcieli pismu swego poparcia udzielić i życzliwości nie skąpić.

W interesie własnego zdrowia powinien każdy żądać wszędzie tylko
Tutek cygaretowych
 z fabryki **RUDOLFA HERLICZKI** w Krakowie.

Ostrzega się przed licznymi naśladownictwami! — Wzory i cenniki wysyła fabryka darmo i oplatnie.

Uczestnikom II-go Zjazdu balneologicznego numer ten

poświęca

Redakcyja.

Gdy zewsząd chmurzy się horyzont polityczny, gdy wróg wszelkie siły wyteża, by zgładzić naszą narodowość i nasze imię z historyi wymazać; gdy dzień za dniem nowe przynosi Hiobowe wieści, że mowy naszej ojczystej nam wzbraniają i z mienia ojców grabią, nie upadamy na duchu. Łączeniem się we wspólnej pracy dla nauki i dobrobytu utrwalamy to, co nam drogie i święte.

Witamy więc całym sercem Przybyłych: i Tych których twarda ręka hartu ducha wyuczyła i Tych którym zimne wichry odludnych krajów północy zapału nie zmroziły i Tych wreszcie, którzy swobodą narodową się ciesząc, nie spoczęli na laurach, lecz trud swój wiedzę dla ojczystej niosą nauki.

Niech obrady Wasze najlepsze uwieńczą wyniki. Niech zyska polska nauka, nasze społeczeństwo i nasze zdrojowiska.

REGULAMIN

dla

ZJAZDÓW BALNEOLOGICZNYCH

urządzanych przez

POLSKIE TOWARZYSTWO BALNEOLOGICZNE.

§ 1. Celem Zjazdów balneologicznych jest:

- śledzenie i rozbiór naukowych postępów w balneologii;
- zapoczątkowywanie prac naukowych i balneologicznych;
- poznawanie i wspieranie postępów w rozwoju polskich zdrojowisk i uzdrowisk;
- wskazywanie racjonalnych kierunków na polu praktycznych urządzeń leczniczych i higienicznych w zdrojowiskach;
- popieranie interesów zdrojowisk i uzdrowisk.

§ 2. Zjazdy balneologiczne odbywają się zasadniczo co roku. Każdy Zjazd może być połączony z wystawą balneologiczną.

§ 3. Urządzeniem Zjazdów zajmuje się komitet gospodarczy.

§ 4. Komitet gospodarczy tworzą członkowie każdego rocznego wydziału Polskiego Towarzystwa balneologicznego.

§ 5. Komitet gospodarczy oznacza:

- wysokość wkładki, jaką składać mają uczestnicy Zjazdu;
- określa miejsce, czas i trwanie Zjazdu;
- układa program Zjazdu;
- zajmuje się ogłaszaniem drukiem sprawozdań zjazdowych i prac, odczytywanych na Zjeździe.

Życzenia co do miejsca i czasu Zjazdu następnego, wyrażone w formalnej uchwale uczestników, będą w miarę możliwości przez komitet gospodarczy uwzględniane.

§ 6. W Zjeździe na podstawie zaproszenia imiennego przez komitet gospodarczy mogą brać udział:

- lekarze;
- właściciele, dzierżawcy i zarządcy zakładów zdrojowych i klimatycznych;
- właściciele i kierownicy samoistnych przedsiębiorstw w zdrojowiskach, uzdrowiskach i letniskach;
- osoby, pracujące na polach naukowych, mających związek z balneologią;
- przedstawiciele tych gałęzi przemysłu, które mają praktyczne znaczenie dla przemysłu zdrojowego.

§ 7. Udział w Zjeździe winien być zgłoszony najpóźniej na tydzień przed terminem Zjazdu.

§ 8. Tytuł i treść odczytów podane być mają do wiadomości komitetu gospodarczego najpóźniej na trzy tygodnie przed terminem Zjazdu.

§ 9. Posiedzenia zjazdowe są dwojakie:

- ogólne;
- sekcyjne.

§ 10. Posiedzeń ogólnych jest najmniej dwa; pierwsze odbywa się przy otwarciu, drugie przy zamknięciu obrad Zjazdu.

§ 11. Na pierwszym ogólnym posiedzeniu wybierają uczestnicy, na podstawie propozycji komitetu gospodarczego, prezesów honorowych, przewodniczących i sekretarzy posiedzeń ogólnych Zjazdu.

§ 12. Obradami na posiedzeniach ogólnych kieruje jeden z przewodniczących Zjazdu.

© ZDZISŁAW
ZDANOWICZ

w Krakowie, Sławkowska 3
Hotel Saski

☞ poleca: Kapelusze, Cyjnary
P. & C. Habiga, Scotta i inne,
Bieliznę męską, Krawaty, Rę-
kawiczki, Płaszczki, Peleryny
gumowe nieprzemakalne,
Kufry, Torby, Paski, Plaidy,
Necesyry.

§ 13. Sekretarze Zjazdu spisują protokoły obrad i przygotowują do druku sprawozdania z tychże obrad.

§ 14. Posiedzenia sekcyjne odbywają się pod kierunkiem przewodniczących sekcji, wybranych z grona członków danej sekcji na wniosek komitetu gospodarczego.

§ 15. Odczyty na temat, podany przez Komitet gospodarczy Zjazdu, trwać mogą do 45 minut, inne odczyty najwyżej 20 minut.

§ 16. W rozprawach zabierać mogą uczestnicy Zjazdu na posiedzeniach ogólnych najwyżej dwa razy głos nad jednym odczytem; za każdym razem nie dłużej jak 10 minut.

§ 17. Funduszami Zjazdu zawiaduje wydział Polskiego Towarzystwa balneologicznego.

§ 18. Celem wykonywania kontroli, wybierają uczestnicy Zjazdu na propozycję wydziału gospodarczego ze swego grona dwóch członków, którzy, łącznie z członkami komisji kontrolującej Polskiego Towarzystwa balneologicznego, sprawdzają rachunki, a wynik swych czynności przedstawiają z odpowiednim wnioskiem na ostatniem ogólnem posiedzeniu następnego Zjazdu. Uczestnicy Zjazdu udzielają wtedy komitetowi gospodarczemu abtolutoryum.

§ 19. Głosowania odbywają się jawne przez podniesienie rąk.

PROGRAM II-go ZJAZDU BALNEOLOGICZNEGO URZĄDZONEGO STARANIEM POLSKIEGO TOW. BALNEOLOGICZNEGO W KRAKOWIE

w dniach 23-go i 24-go kwietnia 1908 roku.

We czwartek dnia 22-go kwietnia o godz. 8-ej wiecz.:

Zebranie uczestników Zjazdu w salach Hotelu Saskiego celem wzajemnego poznania się.

W piątek dnia 23-go kwietnia:

O godzinie 9-ej rano: Msza św. cicha w kościele św. Mikołaja, ul. Kopernika.

O godzinie 10-ej rano: Pierwsze ogólne posiedzenie Zjazdu w sali Krakowskiego Towarzystwa Lekarskiego (ul. Radziwiłłowska L. 4) z następującym porządkiem dziennym:

1. Zagajenie przez prezesa Polskiego Towarzystwa Balneologicznego, Jana hr. Potockiego.

2. Wybór prezesów honorowych Zjazdu, przewodniczących i sekretarzy, według propozycji Wydziału Polskiego Towarzystwa Balneologicznego.

3. Wykład prof. Dra J. Marchlewskiego.

4. Przemówienie prezesa Tow. Lekarskiego Krakowskiego prof. Dra S. Dobrowolskiego.

5. Przemówienie Delegata Wydziału lekarskiego U. J. prof. Dra L. Wacholza.

6. Przemówienia ewentualne innych delegatów.

7. Odczytanie regulaminu Zjazdu.

8. Odczyt Dra K. Dłuskiego i M. Rozpędzichowskiego p. t. „Wyniki badań krwi w gruźlicy wedle metody Arnedta, wykonanych w pracowni w Sanatorium“.

9. Referat Dra Z. Wąsowicza i Dra Z. Pelczara p. t. „O leczeniu przewlekłych chorób serca w zdrojowiskach krajowych“.

Po południu o godz. 4-ej:

10. Odczyt Dra J. Regieca p. t.: „O koloniach leczniczych dla dzieci żółzowych“.

11. Odczyt Dra Fr. Kmietowicza p. t.: „Ekonomiczne znaczenie naszych zdrojowisk“.

12. Odczyt Dra K. Flisa p. t.: „O potrzebie urządzenia stałej wystawy zdrojowisk“.

13. Odczyt Dra J. Bandrowskiego p. t.: „Kilka uwag o prasie zdrojowej“.

14. Odczyt Dra F. Arnsteina p. t.: „Co uczynić należy, aby uprzystępnąć niezamożnym warstwom społeczeństwa leczenie zdrojowo-kąpielowe?“

15. Odczyt Dra T. Praszila p. t.: „O potrzebie wysłania memoriału do władz w sprawie skuteczniejszego popierania zdrojowisk krajowych“.

16. Odczyt p. Z. Roznera p. t.: „Reklama w usługach zdrojowisk“.

W sobotę dnia 24-go kwietnia o godzinie 9-tej rano:

1. Odczyt prof. Dra Ludomiła Korczyńskiego p. t.: „Kilka uwag o klimatycznym i zdrojowym leczeniu chorób narządu krążenia“.

2. Wykład Dra J. Zanietowskiego p. t.: „O postępach przyrodolecznictwa i wodolecznictwa w świetle najnowszych i własnych spostrzeżeń“.

3. Odczyt Doc. Dra J. Latkowskiego. (Tytuł zastrzeżony).

4. Odczyt Dra B. Kupczyka p. t.: „Z dziedziny hydroterapii“.

5. Odczyt Dra Jul. Aronsohna p. t.: „O leczeniu chorób kobiecych w zdrojowiskach krajowych“.

6. Wykład Dra J. Zanietowskiego p. t.: „Ruch i promieniowanie w służbie balneoterapii“.

7. Odczyt Dra J. Regieca p. t.: „O zastosowaniu i działaniu leczniczem solanek rymanowskich w chorobach przewodu pokarmowego“.

8. Odczyt Dra G. Turzańkiego p. t.: „Wyniki leczenia zdrojowego żółzów w Iwoniczu w porównaniu z wynikami osiągniętymi w Bad-Hall, Salzbad i w uzdrowiskach morskich“.

9. Zamknięcie obrad Zjazdu.

UWAGA: O godzinie 1-szej w południe nastąpi przerwa; dalszy ciąg posiedzenia o godzinie 4-ej po południu.

O godz. 8-mej wieczór: Towarzystwie zebranie w salach Hotelu Saskiego.

W niedzielę dnia 24-go kwietnia wspólna wycieczka do Swoszowic.

Jan Michalik

Cukiernia Lwowska

Kraków, ul. Floryańska l. 45.

Cukiernia odznaczona za swoje wyroby na wystawach światowych najwyższemi nagrodami.

Poleca wszelkie artykuły wchodzące w zakres postępowego cukiernictwa.

Wzorowe urządzenie pracowni cukierniczej, jak i dobór surowego materiału, daje zupełną gwarancję doborowego i zdrowego produktu.

Specjalne cenniki darmo i opłatnie.

Z Polskiego Towarzystwa balneologicznego w Krakowie.

XIV. Posiedzenie Wydziału w dniu 14-go października 1908 roku.

Przewodniczy: prezes hr. Potocki, nadto obecni: Dr. Cercha, Dr. Zanietowski, Dr. Piotrowski, Dr. Regiec i Dr. Wąsowicz. Nieobecny: Dr. Flis, z powodu wyjazdu za granicę.

I. Protokół z poprzedniego posiedzenia odczytano i przyjęto.

II. Sekretarz Dr. Zanietowski zdaje obszernie sprawozdanie z przygotowań do Zjazdu balneologicznego, który się miał odbyć w Zakopanem, oraz motywów, dla których Sekcja gospodarcza zakopańska uznała za stosowne Zjazd ten odwołać. — Po dłuższej dyskusji nad powyższym sprawozdaniem, uchwalono wniosek Dra Wąsowicza, aby przesłać do gazet komunikat, iż Zjazd balneologiczny, odwołany przez Sekcję zakopańską bez wiedzy Wydziału, odbędzie się na wiosnę roku 1909.

III. Uchwalono wniosek Dra Wąsowicza, aby porozumieć się z prof. Gluźnińskim w sprawie połączenia Zjazdu balneologicznego ze Zjazdem internistów. Gdyby Zjazd internistów nie mógł się odbyć w pierwszej połowie maja, postanowiono urządzić II-gi Zjazd balneologiczny jak najwcześniej, w miejscu i terminie, mających być określonymi na następnym posiedzeniu.

IV. W sprawie ewentualnego zwołania ankiety zdrojowej przez Ministerium, uchwalono, aby prezes zwołał posiedzenie przed ankietą, względnie, aby reprezentował we Wiedniu Towarzystwo wraz ze sekretarzem, gdyby już nie było czasu na zwołanie posiedzenia.

V. W sprawie dalszego prowadzenia organu Towarzystwa, jakim jest „Przewodnik kąpielowy” — uchwalono, w myśl listownych wniosków Dra Flisa przeprowadzić pertraktacje co do ewentualnego połączenia się z dziennikiem „Zakopane” oraz z Towarzystwem higienicznym warszawskim. — Wybór redaktora oraz myśl wydawania „Przewodnika” przez rok cały, odłożono do posiedzenia następnego.

VI. Prezesowi Tow. poruczono prośbę, aby zechciał się zająć przedstawieniem Kołu polskiemu szkół, jakie dla zdrojowisk z taryfy lewantyńskiej wynikają.

VII. W sprawie listu Dra Barzyckiego, odnoszącego się do budowy szpitali oraz do stosunków sfer żebrzących po zdrojowiskach, przyszedł Wydział do przekonania, że nie ma na nie ingerencji, gdyż są określone dokładnie przez ustawę, względnie przez Statuta zdrojowe.

VIII. W końcu zdał prezes hr. Potocki sprawozdanie z wręczonych Namiestnikowi i Marszałkowi kraju memoriałów, w których podniesiono sprawę uwolnienia zdrojowisk od podatków na lat 20 i zwrócenie tych podatków na cele asanacji, przyspieszenie i ulepszenie połączeń kolejowych, oraz braki w urządzeniach pocztowych i telegraficznych. — Sprawę rozdziału Komisji sanitarnej na sekcję szpitalną i zdrojową, poruczono Komisji sanitarnej, sprawę taryf na wody Komisji kolejowej, wreszcie poruszono wobec osób wpływowych sprawę podatku klasowego i pożyczek na domy drewniane.

XV. Posiedzenie Wydziału w dniu 12-go lutego 1909 roku.

Przewodniczy: prezes hr. Potocki, nadto obecni Dr. Zanietowski, Dr. Flis, Dr. Piotrowski, Dr. Wąsowicz, Dr. Pelczar, Dr. Aronsohn. Nieobecność usprawiedlili Dr. Cercha i Dr. Regiec.

I. Protokół z ostatniego posiedzenia odczytano i przyjęto.

II. W sprawie Zjazdu wyjaśnia prezes hr. Potocki, że połączenie się ze Zjazdem internistom byłoby wprawdzie możliwem w formie sekcji dodatkowej, że jednak termin lipcowy jest dla lekarzy zdrojowych zbyt późnym. Po dłuższej dyskusji nad miejscem i terminem Zjazdu, w której brali udział Dr. Zanietowski, Dr. Piotrowski, Dr. Aronsohn i Dr. Wąsowicz, uchwalono urządzić Zjazd w Krakowie dnia 23, 24, 25 Kwietnia i połączyć takowy z Walnem Zgromadzeniem:

Do komitetu lokalnego-gospodarczego wybrano Dra Aronsohna, Dra Zanietowskiego, Dra Piotrowskiego i Dra Wąsowicza.

III. Co do ankiety ministeryalnej, omawianej na poprzednim posiedzeniu Wydziału, wyjaśnia prezes hr. Potocki, że na posiedzenie wstępne zaproszenie dostała tylko Krynica.

IV. Prezes wyjaśnia cele i przebieg posiedzeń, które się niedawno odbyły we Lwowie w sprawie założenia „Związku zdrojowisk”. — W myśl posiedzeń odbytych już na I Zjeździe balneologicznym, chodzi tu o zespolenie akcji Towarzystw i Instytucji w sprawach administracyjnych i ustawowych, z pozostawieniem każdemu Towarzystwu odrębnej samodzielności. — Po dyskusji, w której brali udział Dr. Wąsowicz, Dr. Pelczar i Dr. Aronsohn, uchwalono wniosek Dra Wąsowicza, aby poczyniono starania co do wyboru dwóch delegatów Towarzystwa balneologicznego, mających zasiadać we Wydziale Związku zdrojowisk, oraz dwóch delegatów Związku, mających reprezentować takowy w Tow. balneologicznym.

V. Uchwalono następnie wnioski Dra Wąsowicza a) i hr. Potockiego b).

a) aby Wydział przedłożył Walnemu Zgromadzeniu wniosek o wniesienie memoriału do obu Uniwersytetów i Rządu o stworzenie nadzwyczajnych katedr balneologii przy obu Uniwersytetach.

b) aby Wydział przedłożył Walnemu Zgromadzeniu wniosek o wniesienie podań co do utworzenia przy Wydziale krajowym krajowej komisji zdrojowej.

VI. Skarbnik Dr. Piotrowski odczytuje sprawozdanie kasowe, a redaktor Dr. Flis sprawozdanie z administracji „Przewodnika kąpielowego”. — Oba sprawozdania przyjęto do wiadomości.

VII. W sprawie dalszego programu wydawania oficjalnego organu Towarzystwa omówiono szereg projektów, wreszcie kupno pisma, wychodzącego dotąd p. t. „Przeгляд zdrojowy”. — Po dłuższej dyskusji, w której brali udział wszyscy członkowie Wydziału, poruczono prezesowi Towarzystwa misję poufnego poinformowania się co do tej sprawy i przedłożenia konkretnych wniosków na następnym posiedzeniu Wydziałowi.

VIII. Przedłużono mandat prezesa jako delegata Towarzystwa do Wydziału Związku turystycznego w Krakowie.

Pierwszorzęca Pracownia Sukien Męskich

Leona Grabowskiego właściciel
firmy Gabryel Grabowski

w Krakowie, ul. Szpitalna L. 36. Telefon 561.

MATERIAŁY i KRÓJ ANGIELSKI. ——— WYKOŃCZENIE ARTYSTYCZNE.

XVI. Posiedzenie Wydziału w dniu 12-go marca 1909 roku.

Przewodniczy: prezes hr. Potocki, nadto obecni: dr. Cercha, dr. Zanietowski, dr. Flis, dr. Wąsowicz, dr. Aronsohn, dr. Piotrowski. Dr. Regiec usprawiedliwił nieobecność.

I. Protokół odczytano i przyjęto.

II. Uchwalono wysłać do Rady Dworu Prof. Rydygiera we Lwowie telegram i list z podziękowaniem za podjętą przez odczyt tegoż akcyę w sprawie popierania i obrony zdrojowisk krajowych.

III. Sekretarz dr. Zanietowski zdaje dokładne sprawozdanie z czynności swoich oraz z czynności komisji Zjazdowej. Na wniosek dra Wąsowicza uchwalono, aby, prócz komunikatów o Zjeździe, rozesłanych już przez sekretarza do instytucji, dzienników i osób prywatnych, przypomnieć jeszcze przez uprzejme pośrednictwo prasy termin Zjazdu i treść § 6-go regulaminu Zjazdowego, który określa dokładnie, kto ma prawo w Zjazdach balneologicznych brać udział.

IV. Uchwalono w II-gim tomie Pamiętnika Towarzystwa Balneologicznego umieścić prócz prac, które wyszły w łamach „Przewodnika“, także spis członków Towarzystwa i sprawozdanie z czynności Towarzystwa.

V. Prezes hr. Potocki zdaje obszernie sprawę z pertraktacji, do których został upoważnionym przez Wydział, oraz z warunków, pod którymi nabycie „Przeglądu zdrojowego i turystycznego“, łącznie z „Przewodnikiem po zdrojowiskach“ przyjść do skutku może.

Po dłuższej dyskusji, doszedł Wydział w zasadzie do przekonania, iż nabycie wspomnianych pism pod względem moralnym i materialnym tylko korzyść Towarzystwu i jego celom przynieść może. Do bliższego ułożenia warunków kontraktu kupna delegował Wydział komisję złożoną z dra Cerchy, dra Piotrowskiego, dra Aronsohna, i dra Flisa.

XVII. Posiedzenie Wydziału w dniu 13-go marca 1909 roku.

Przewodniczy: prezes hr. Potocki, nadto obecni: dr. Cercha, dr. Zanietowski, dr. Flis, dr. Wąsowicz dr. Aronsohn i dr. Piotrowski.

I. Protokół odczytano i przyjęto.

II. Dr. Wąsowicz przedstawia egzemplarz I-go tomu Pamiętnika Towarzystwa balneologicznego, Wydział zaś uchwała, aby na przyszłość Redakcja tego Pamiętnika i wszelkie dotyczące tegoż sprawy, z wyjątkiem ewentualnych kwestyj spornych, spoczywały w rękach dra Wąsowicza.

III. Dr. Piotrowski zdaje dokładnie sprawę z pertraktacji, jakie się odbyły między komisją z łona Wydziału Towarzystwa wybraną, a Redakcją Administracją „Przeglądu Zdrojowego“. Po dłuższej dyskusji uchwalono oasadniczo zakupić „Przewodnik po zdrojowiskach galicyjskich“ oraz „Przeгляд zdrojowy“ i ten ostatni wydawać razem z dotychczasowym organem Towarzystwa balneologicznego tj. z „Przewodnikiem kąpielowym“ pod nowym wspólnym tytułem: „Przeгляд zdrojowo-kąpielowy i Przewodnik turystyczny“. Do podpisania umowy delegował Wydział prezesa, względnie wiceprezesa i sekretarza.

XVIII. Posiedzenie Wydziału w dniu 4-go kwietnia 1909 roku.

Przewodniczy: prezes hr. Potocki, nadto obecni: dr. Cercha, dr. Zanietowski, dr. Flis, dr. Piotrowski, dr. Pelczar, dr. Wąsowicz, dr. Aronsohn, dr. Regiec.

I. Protokół odczytano i przyjęto.

II. Ułożono na mocy zgłoszeń, przedłożonych przez Sekretarza dra Zanietowskiego, dokładny program II-go Zjazdu Balneologicznego, oraz rozdzielono między członków Wydziału odnośne roboty przygotowawcze. Wybrano komitet redakcyjny, składający się z Dra Flisa i dra Frączkiewicza jako redaktorów, oraz dra Pelczera, dra Wąsowicza i dra Zanietowskiego. Administracyę poruczono p. Zygmuntowi Rosnerowi. Kontrakt kupna zachowanym będzie w aktach Wydziału.

III. Uchwalono, aby szkrontrum ksiąg redakcyjnych odbywał na przyszłość komitet redakcyjny, oraz oba rachunki „Pamiętnika“ zaliczone były na ogólny koszt wydawnictw Towarzystwa.

IV. Przyjęto do wiadomości prośbę Akademii Umiejętności, aby Zarząd poczt nie przenosił poczty ze Szczawnicy na Miedzius, i prośbę tę uchwalono poprzeć.

Dr. Zanietowski.

Sekretarz Towarzystwa.

SPRAWOZDANIE

z czynności Wydziału Polskiego Towarzystwa Balneologicznego w Krakowie

za rok 1908 (od 3. maja 1908 do 22. kwietnia 1909).

Sprawozdanie z rocznych czynności Wydziału Polskiego Towarzystwa Balneologicznego, w bieżącym roku o tyle może mieć charakter ogólniejszy, iż samo Towarzystwo święci właśnie piąty rok swego istnienia, a Walne Zgromadzenie odbywa się bezpośrednio przed drugim Zjazdem Balneologicznym, przez Towarzystwo urządzonym. Mimowoli tedy pod myśl i pióro nasuwa się porównanie między czynnościami i agendami instytucji, które dziś już pewne kroki stawia i w różnych kierunkach porusza ważne sprawy społeczne, a sprawozdaniem pierwszym, które odczytano u kolebki Towarzystwa. — Patrząc na tegoroczną działalność Towarzystwa, względnie jego Wydziału, pod powyższym kątem widzenia, nie możemy zaprzeczyć, iż Towarzystwo, które jeszcze lat temu kilka głównie wyęźżało siły, aby stworzyć silną wewnętrzną organizacyę, w roku bieżącym niejednokrotnie na zewnątrz potrafiło o prawa swe się upomnieć i żywotność swoją zmanifestować.

W pierwszej mierze mam tu na myśli sprawę odezwę bojkotowej. Manifestacya ta spokojna a szumnej pozbawiona dyskusji, odbiła się szerokim echem po ziemiach polskich, a choć nie była ani wyłączną, ani wszechpotężną, niewątpliwie skutek swój odniosła, tembardziej, iż poważnie została przeprowadzoną przez organizacyę, zebraną po raz pierwszy w pamiętnym dniu 3-go maja po bolesnej ustawie o wywłaszczeniu.

Ze sprawą powyższą stoi w związku drugi postulat Walnego Zgromadzenia, dotyczący reprezentacji Towarzystwa Balneologicznego w komisji bojkotowej z łona Towarzystw lekarskich wybranej. Postulat ten o tyle został

Józef Massar

W KRAKOWIE

ulica Floryańska L. 15,

poleca na obecny sezon Nowości dla Pań na suknie: w wełnie, jedwabiu, batystach, zefirach itd., jakoteż

© Wybór Nowości w konfekcyi dziecięcej. ©

TOWARY DOBOROWE.

CENY UMIARKOWANE.

załatwionym, iż jeden z członków Wydziału w komisji zasiada.

Trzecim postulatem, a raczej życzeniem Walnego Zgromadzenia było sformułowanie wobec władz krajowych i centralnych, pewnych piekących potrzeb zdrojownictwa. To trudne zadanie przypadło w udziale prezesowi, który kilkakrotnie, a szczególnie podczas ankiety, jaka miała miejsce we Lwowie w celu założenia „Ligi zdrojowisk“, miał sposobność poruszyć szereg spraw ważnych, jakoto ulepszenia połączeń kolejowych i pocztowych, braki w urządzeniach telegraficznych i telefonicznych, uwolnienie zdrojowisk od podatków na lat 28 i zwrot tych podatków na cele asanacji, pożyczki na domy drewniane, podatek klasowy i t. d.

Wspomniana dopiero co sprawa „Ligi zdrojowisk“ jest również jednym z przejawów dążności Towarzystwa, aby organizację wzmocnić na zewnątrz, a to właśnie przez łączność różnych pokrewnych organizacji. Gdyby „Liga zdrojowisk“ miała, w myśl tego co już poruszano na I-ym Zjeździe balneologicznym, przyjść do skutku, pozostawiałaby ona każdemu Towarzystwu samodzielność, a łączyła by te Towarzystwa tylko w ogólnej akcji gospodarczej spraw ustawowych, administracyjnych i sanitarnych. Nie przesądzać przebiegu tej sprawy, Wydział w dobrze zrozumianym celu solidarnej organizacji przewidział wzajemny wybór dwu delegatów i z odnośnymi w swoim czasie przyjdzie wnioskami.

Ostatnim postulatem Walnego Zgromadzenia była uchwała, aby Wydział Tow. „urządził II-gi Zjazd balneologiczny w Zakopanem, we wrześniu lub październiku r. 1908, a o ileby przygotowania okazały się niedostatecznymi, w kwietniu lub maju r. 1909 w jednym z miast stołecznych, Krakowie lub Lwowie“. Z dzienników politycznych, lekarskich, oraz z drukowanych w oficjalnym organie Towarzystwa protokołów z poszczególnych posiedzeń Wydziału, wiadomem jest, iż Sekcja gospodarcza Zakopiańska Zjazd odwołała, z powodu małej ilości zgłoszeń. Wobec tego przystąpił Wydział ze zdwojoną energią do wykonania drugiej części postulatów Walnego Zgromadzenia i urządził Zjazd w kwietniu. W tym celu wybrano komisję złożoną z sekretarza Towarzystwa dra Zanietowskiego, oraz PP. wiceprezesa dra Cerchy, skarbnika dra Piotrowskiego i dra Aronsohna. Myśl połączenia się ze Zjazdem internistów z powodów od Wydziału niezależnych oraz pory spóźnionej odpadła. Owocem powyższych zabiegów jest przygotowanie materiału do Zjazdu II-go, oraz wydanie z okazji Zjazdu tomu II „Pamiętnika Polskiego Tow. balneologicznego“. Pamiętnik ten, zawiera prócz prac balneologicznych, ogłoszonych w „Przewodniku kąpielowym“, spis członków i sprawozdanie z okresu lat ubiegłych, zestawione przez sekretarza dra Zanietowskiego.

Skoro już mowa o wydawnictwach Towarzystwa, mających na celu zarówno ogłaszanie prac balneologicznych, jakoteż informowania jak najszerzych warstw o stanie i rozwoju zdrojowisk, wspomnieć z kolei rzeczy należy o rozwoju oficjalnego organu Towarzystwa, a mianowicie „Przewodnika kąpielowego“. — Pomimo różnych trudności, jakie się objawiały bądź to w braku goręszego poparcia współpracowników, bądź niedostatecznych środków pieniężnych. „Przewodnik kąpielowy“ prowadzony umiejętną ręką redaktora dra Flisa, stał się czołowym przedsięwzięciem i starał się informować publiczność o polskich zdrojowiskach i o wszystkim, co się dla nich i w nich

zrobiło. — Szereg pettraktacyj przeprowadzonych z różnymi współpracownikami, ze Zarządami zdrojowisk w celu ogłaszania list zdrojowych, z pismami o pokrewnym zakresie w celu fuzyi, — oto przykłady zaczerpnięte z akcji, mającej na celu rozwinięcie pisma zdrojownictwu poświęconego.

Najwybitniejszym momentem tej akcji jest uchwalone przez Wydział zakupienia pokrewnego a dotąd konkurencyjnego pisma, a mianowicie „Przełądu Zdrojowego“, wraz z „Przewodnikiem po Galicyjskich zdrojowiskach“. — Po głębokim zastanowieniu się nad tą sprawą, doszedł Wydział do przekonania, iż zarówno pod względem ekonomicznym a więc pod względem rozszerzenia dochodów i agend Towarzystwa, jakoteż i ze stanowiska moralnego, scentralizowanie dwu pism konkurencyjnych w rękach jednej organizacji zarówno Towarzystwu, jak i zdrojownictwu polskiemu tylko na użytek wyjść może. — Redaktorami nowego pisma, które ma wychodzić pod tytułem: „Przełąd zdrojowo-kąpielowy i Przewodnik turystyczny“ zamianował Wydział dra Flisa i dra Frączkiewicza; do komisji redakcyjnej wybrano nadto dra Pelczarza, dra Wąsowicza i dra Zanietowskiego, administrację zaś powierzono p. Zygmuntowi Rosnerowi.

Sprawozdanie niniejsze nie może uwzględniać szeregu spraw pomniejszych, które są uwidocznione w protokołach Wydziału, ogłaszanych w organie Towarzystwa. Towarzystwo, względnie jego Wydział nie uchylały się od udziału w akcji społecznej lub naukowej innych Towarzystw. Sekretarz Tow. reprezentował je na międzynarodowym Zjeździe w Amsterdamie i na uroczystym posiedzeniu Tow. Przyjaciół nauk w Poznaniu; również brał Wydział udział przez pośrednictwo prezesa lub sekretarza w Wiecach i zgromadzeniach Straży Polskiej, kolejarzy, aby zmanifestować zarówno istnienie Towarzystwa jak i solidarność tegoż z celami i ideami ogółu, do których będzie miało sposobność zaapelowania nieraz w potrzebie.

Towarzystwo liczyło w ubiegłym roku 1908/9 zwyczajnych członków 50, honorowych 8, wspierających 6; śmierć nieubłagana wyrwała z naszego łona 3 członków. Jako nowi członkowie przystąpiły 4 osoby, a jako członek założyciel WP. inżynier Nitsch z Krakowa. Członków zalegających od lat kilku z wkładkami Wydział był zmuszonym wykreślić z listy, po kilkurazowych upomnieniach skarbnika. — Przy tej sposobności uważa Wydział za swój obowiązek zaapelować do wszystkich, którym dobro Towarzystwa i zdrojownictwa polskiego wogóle leży na sercu, aby przez wypełnianie zobowiązań materialnych i moralne współdziałanie zechcieli dopomagać bezustannie Wydziałowi w osiągnięciu tych celów ogólnospołecznych, które zrealizować może tylko solidarna organizacja, pełna dobrej woli a celów i środków świadoma.

Dr. Józef Zanietowski
sekretarz Towarzystwa.

Parowa Mleczarnia Dóbr Łuczanowice w Krakowie, Podwale 6

poleca Masło deserowe i kuchenne, Sery krajowe. — W miejscu dostawia do mieszkań mleko i śmietankę we flaszki zamkniętych. — Zamówienia z prowincyi skutecznia się odwrotną pocztą.

Składy główne: ulica Podwale 7, ulica Sienna 7 (Mały Rynek). — W sezonie letnim Pawilon w Parku Dra Jordana z komfortem urządzony. — Poleca znakomite śniadania i podwieczorki. —

Prof. Dr. L. RYDYGIER

O zdrojach i uzdrowiskach polskich w porównaniu z prusko-niemieckimi.

Wykład wygłoszony w lwowskiej sali ratuszowej w dniu 13-ego marca 1909 roku.

A czy znasz ty bracie młody,
Twoje zdroje, twoje wody?
Z czego słyną, kędy giną?
W. Pol.

Tak mógłbym i dziś jeszcze zawołać z wieszczem naszym nietylko w większym zgromadzeniu laików nie lekarzy, ale nieraz i w ścisiejszym kółku zawodowym. A przecież raz byłby już czas, żeby się wyzbyć tego nieszczęśliwego, a tak głęboko u nas zakorzenionego przesądu, że co obce, to lepsze; wyzbyć się go nareszcie, choćby pod wpływem tych brutalnych i wszelkie uczucie sprawiedliwości gwałcących ustaw pruskich. To też chętnie podjąłem się, wezwany przez organizację bojkotową, zadania, ażeby przedstawić, czy i o ile naszymi miejscowościami leczniczymi możemy zastąpić prusko-niemieckie, chociaż to nie moja specjalność. Gdybyśmy wszyscy, jak jeden mąż i we wszystkich kierunkach z całą energią bojkotowali Prusaków, wnetby cofnięto te barbarzyńskie ustawy wyłączenia i zakazy używania ojczystego języka, które cały cywilizowany świat w ankiecie Sienkiewicza tak jednomyślnie i z takim oburzeniem potępił. Nie przesadzam i ręczę za skutek. Czy to nie dość wielka nagroda, czy nie dość wielki cel?! — A więc do pracy, ale energicznej i wytrwałej, kto chce dobrej sprawie służyć!

Kwestya, którą dziś mam poruszyć w swoim odczycie, jest bardzo na czasie, bo już słońko zaczyna przygrzewać, już zbliża się pora, gdzie tak często słyszymy krzyżujące się pytania: dokąd wyjeżdżacie na lato, gdzie cię wysyłają dla paratowania zdrowia? A niestety tak często, zbyt często, słyszymy nazwiska obcych miejscowości. Tyśiące, dziesiątki i setki tysięcy, ba nawet miliony, razem wzięwszy, wywozi się za granicę na uciechę największych naszych wrogów. Czas więc zastanowić się, czy jest po temu potrzeba, czy nie możemy własnymi zdrojowiskami i miejscowościami leczniczymi zastąpić obcych, przedewszystkiem prusko-niemieckich?

Podnoszę jako lekarz zaraz tu na wstępie, że na pierwszym miejscu stawiam zasadę: *salus aegroti suprema lex* (zdrowie chorego przedewszystkiem), ale potem zaraz jako obywatel Polak powiadam: tam, gdzie równe warunki pod tym względem, pierwszeństwo oddać należy naszym zdrojowiskom, bo szkoda każdego grosza narodowego, u obcych wydanego. Nie jestem tak zaślepionym i wiem o tem dobrze, że nie wszystkie nasze miejscowości lecznicze dorównują pod każdym względem, a przedewszystkiem pod względem komfortu zupełnie obcym, ale przypomnijmy sobie wtenczas to czeskie, przez Milewskiego nam przytoczone „choć nie prekrasne, ale narodowe“, albo to drugie opowiadanie, gdzie ojciec obiecał synowi, proszącemu o pozwolenie na kąpiel, że mu pozwoli się kąpać, jak będzie umiał pływać — „a jakże mam nauczyć się pływać, jeżeli się nie będę kąpał?“ Muszę jednak podnieść i to z naciskiem podnieść, że przecież mamy liczne zdrojowiska, które nie tylko pod względem leczniczym dorówny-

wują zagranicznym, ale i co do komfortu im nie ustępują. a nieraz pod jednym i drugim je przewyższają. Z drugiej strony korzystam ze sposobności, żeby przypomnieć wszystkim zarządom naszych zdrojowisk, że nie powinny liczyć tylko na patriotyzm, ale nakładem odpowiednim dążyć do ulepszeń, ażeby skutecznie konkurować z zakładami obcymi.

Nie może tutaj być mojem zadaniem, ażeby ze ścisłością balneologa porównywać nasze zdrojowiska z obcymi na podstawie dokładnych rozbiórów chemicznych, ani nie mogę uwzględnić wszystkich źródeł, których daleko przeszło 7000 jest chemicznie zbadanych, a mogę tylko w najogólniejszych zarysach z każdej grupy wód porównać ważniejsze z naszych miejscowości kąpielowych z odpowiednimi prusko-niemieckimi i wykazać, o ile nasze pod względem leczniczym tamte zastąpić mogą. Gdzie zaś swoich nie mamy, nie zaszkodzi wskazać odpowiednie zdrojowiska w krajach nam życzliwych.

Zwykle dzieli się zdroje na następujące grupy główne:

1. Szczawy proste.
2. Wody alkaliczne.
3. Wody alkaliczno-ziemne.
4. Wody żelaziste.
5. Solanki.
6. Wody gorzkie.
7. Zdroje siarczane.
8. Cieplice obojętne.
9. Kąpiele morskie.
10. Miejscowości lecznicze klimatyczne.

1.*Co do szczaw prostych podnieść winniśmy, że nie są to prawdziwie wody lecznicze, lecz stołowe; mają jednak pod względem ekonomicznym wielkie znaczenie, bo ilość ich jest wielka i bardzo znaczna konsumpcya. Zawierają bardzo mało części stałych, a jedynym działającym w nich składnikiem jest kwas węglowy. Właśnie kwas węglowy nadaje wodom tym smak przyjemny i orzeźwiający i przyczynia się nieco do lepszego trawienia. W grupie tej mamy przewyborną wodę Krościenką (zdrój Stefana) i najbogatszą szczawę stołową Głębocką — dotąd niestety na potrzeby zamiejscowe wcale nie eksploatowaną — w zaborze rosyjskim zaś z Obłegorka Sienkiewicza „Ursus“. Nie rozumiem, jakim sposobem mogą się u nas cieszyć ogromnem powodzeniem niemieckie wody stołowe, jak Appolinaris, Fachingen, Selters, a choćby niby to czeskie; Bilińska, Gieshübler, Krondorf i węgierska Salwatora. Żądajmy w jakiejkolwiek z naszych pierwszorzędných restauracyj wody stołowej, a przekonamy się, jak lekkomyślnym i mało o swoje dbającym jesteśmy narodem: mamy lepsze i smaczniejsze wody własne — stanowczo to stwierdzam, a setki tysięcy dajemy zarabiać największym naszym wrogom tylko dzięki naszej indolencji i ośpałości. Gdyby tylko ten jeden jedyny skutek miał mój dzisiejszy wykład, żeby obudzić choć tylko tu obecnych przezacnych słuchaczy i słuchaczki z grzesznej tej i niegodziwej apatii, a byłbym już szczęśliwym.

Prócz naturalnych, a tak znakomitych wód tej grupy posiadamy w Galicyi bardzo smaczne wody sztuczne, wyrabiane w Krakowie n. p. przez firmę Rząca i Chmurski, a we Lwowie przez fabrykę „Zdrowie“. Właśnie w tym dziale sztuczne wody całkowicie zastąpić mogą naturalne, a od czasu wprowadzenia do fabrykacji wód mineralnych płynnego bezwodnika kwasu węglowego nadzwyczaj udo-

Park Krakowski

otwarty z dniem 1 maja b. r. u wylotu ulicy Karmelickiej. Komunikacja koleją elektryczną. Jedyna miejscowość wszelkich zabaw sportowych. Punkt zborny doborowego Towarzystwa.

Teatr Rozmaitości

Przedstawienia codziennie o godzinie 8-mej wieczór. Produkcyje pierwszorzędných sił atrakcyjnych. Program ściśle familijny. Znakomita kuchnia i napoje. — Pivo pilzneńskie BB. i okocimskie.

skonałiła się ta gałąź przemysłu. Zerwijmy więc już raz nareszcie z nieszczęsną tradycją i żądajmy wszędzie własnych wód mineralnych stołowych.

2. grupa: Wody alkaliczne mieści w sobie aż 5 podgrup. Nie podam tutaj ich rozbioru chemicznego, ani nie będę wyliczał ich składników, a powiem tylko, że reprezentantką tej grupy najpierwszą, najważniejszą i najbardziej znaną jest

Szczawnica.

Zdrojowisko to znajduje się — jak wiadomo — w obwodzie sądeckim, w pięknej dolinie Beskidu, 483 metrów nad poziomem morza, otoczone wysoko wznoszącymi się ponad wsią górami. Źródła jej wytryskują z piaskowca karpackiego, w wielu miejscach trachitem przebitego — a jest ich 7, prawie ze sobą zgodnych tak co do składu, jak i co do ilości składników: zdroj Józefiny, Stefana, Magdaleny, Waleryi, Szymona, Anieli i Wandy. Wody szczawnickie są to szczawy alkaliczne, sodowe i litowo-sodowe, żelazo, jod i brom zawierające, zastąpić więc mogą w zupełności Obersalzbrunn,

Szczawnica: Kotunka w Pieninach.

Ems, Weilbach, Soden, Elster, Salvator, Gleichenberg itp. Dla każdego Polaka zaś powinna Szczawnica mieć urok niedościgniony przez żadne obce zdrojowisko dzięki swym prześlicznym okolicom, które ponadto budzą miłe wspomnienia historyczne. Przedewszystkiem nie pomijają goście Szczawnicy zwiedzania Pienin, jak tylko sprzyja pogoda i odbywają wycieczki na lekkich łodziach Dunajcem przy odgłosie muzyki i pośród piosenek wesołych górali. Cudne te okolice ukochany nasz wieszcz W. Pol tak opiewa:

I czy znasz ty, bracie młody,
Te spienione górskie wody,
Z tym oddechem — tym uśmiechem,
Jakim Bóg je tylko darzy
I o których serce marzy?

Jeżliś miłość pił u zdroju
Rajskich oczu — a w przyjaźni
Poznał człeka — a lud w boju,
A skarb duszy w wyobraźni,
Jeżliś kochał, walczył, wierzył,
Poznał prawdę — stwierdził w czynach.
Przebrnął może — świat przemierzył,
Poznał jeszcze łodź w Pieninach.

Jak cudowna modra żmija —
Hen Dunajec się przewija,
Jak odwieczne grają dумы,
Tak tam szumią jego szумы.

Jak dwa mury w pion dwie skały;
W górze niebo — w dole woda —
Łódka szybka, jak myśl młoda,
A na łódce sternik śmiały.
Stara orłów to dziedzina:
Tutaj Czorsztyń — tam Niedzica —
Nowotarska hen! dolina —
Nad Tatrami łyskawica.

A tu stoi łodź u brzegu,
Góral wita Cię z uśmiechem —
Nie myśl długo — skocz z pośpiechem
I płyn, bo już łodka w biegu.
Gdy cię chwycą modre tonie
I na przepaść łodka zbieży,
Silniej drgnie Ci serce w łonie,
Mocniej dusza twa uwierzy:
W skarby ziemi, w skarby nieba,
W siebie, w Boga i w człowieka.

Modre tonie i kipiele
Gdy zagrają w koło ciebie,
Tak ci porwą duszę śmieie,
Jakbyś skrzydła miał i w niebie
Miał się oprzeć na tej łodzi,
Jakbyś w chmury z tej powodzi
Miał wylecieć z łodką spólem
Nie żeglazem — lecz Aniołem.

Wspomniane tu zamki Czorsztyń i Niedzica warto również zwiedzić dla ich starożytności. Czorsztyń leży po stronie galicyjskiej Dunajca — podobno w najodleglejszych wiekach zbudowany. Kazimierz Wielki odbudował go i umocnił. W r. 1401 opanowali ten zamek Grot Słupecki i Jan Rogala, kasztelan inowrocławski.

Z prawdziwą przykrością podnieść muszę, że znakomite to nasze zdrojowisko nie jest tak utrzymywane, jak na to zasługuje, co tem boleśniesz, że właścicielką tej perły naszych zdrojowisk jest Akademia Umiejętności. Przykro o tem wspominać, i bardzo, ale obowiązkiem naszym jest poznać i wytykać nasze wady, bo to jedyna droga do poprawy i postępu, a zalety Szczawnicy są tak wielkie, że zasługuje na to, ażeby w najkrótszym czasie stanęła pod wszelkim względem na pierwszym miejscu — a tak łatwo to osiągnąć. Porównajmy ją n. p. z najwybitniejszym reprezentantem wód niemieckich tego działu Selters, a przekonamy się dowodnie, że w niczem mu nie ustępuje a w licznych przymiotach go przewyższa. Zwracając naprzód uwagę naszą na ilość składników widzimy, że źródło Magdaleny w Szczawnicy zawiera więcej, niż 2 razy tyle chlorku sodu, niż wody w Selters, chlorku potasu przeszło 3 razy tyle. Innych składników zaś, tyle ważnych, jak n. p. jodku, bromku, nie zawiera woda selterska wcale, a ze soli żelaza ma woda selterska zaledwie połowę tyle, ile posiada woda szczawnicka. Tylko ilością istotnie wolnego kwasu węglowego przewyższa Selters Szczawnicę. Jeżeli jednak zważymy, że często w chorobach płucnych, w których przeważnie bywają wody te używane, właśnie nie zyczymy sobie wielkiej ilości wolnego kwasu węglowego, n.

Biuro techniczno-mleczarskie

KRAKÓW

Sławkowska 12.

JÓZEF DOBRZYŃSKI

LWÓW

Kopernika 11.

Poleca: Duńskie wirówki, maślnice, konwie i przybory mleczarskie

PERFEKT.

Urządzenia nowych i rekonstrukcyjne wadliwie funkcyjujących mleczarni.

CYNOWNIA i ZAKŁAD WYROBU i NAPRAWY NACZYŃ i MASZYN MLECZARSKICH.

Adres na listy: Lwów — Kopernika 11. — Adres na frachty: Lwów — Janowska 56.

p. w przypadkach, gdzie poprzednie zapalne zadrażnienie jeszcze zupełnie usuniętem nie zostało albo bardziej w obawie krwioplucia, natenczas i to niby — upośledzenie Szczawnicy w rzeczywistości na jej korzyść wyjdzie.

Nie mogą sobie odmówić przyjemności, żeby nie zacytować ustępu z niemieckiego podręcznika balneoterapii. Czytamy tam dosłownie: „Musimy przeto wziąć sobie za zadanie utworzenie drogi zrojom szczawnickim w tym kraju, gdyż i tamtejsi profesorowie, Polacy, mało co się Szczawnicą interesują i jej nie zalecają, a Szczawnica, jak na polskie bezradne zdrojowisko przystało, zamiast rozsyłać, gdzie należy, odpowiednie broszury wraz z porównawczemi analizami wód pokrewnych, jak to robi zagranicą, klepie sobie corocznie polskie sprawozdanka, jakby się świat na Galicyi kończył. Nic też dziwnego że wód szczawnickich rozchodzi się zaledwie sto kilkanaście tysięcy butelek rocznie, co przy trzech milionach rocznie wysyłanych z Ems, bardziej niż skromnie wygląda“.

„Nie wchodząc w przyczyny dalsze tego smutnego faktu, koniec końcem Szczawnicy dzieje się krzywda, a największa w tem wina spada — wstyd powiedzieć — na lekarzy Polaków, którzy czy to z powodu niedoceniań jej zdrojów, czy też z przyzwyczajenia, radzą Ems lub Salzbrunn zamiast Szczawnicy. Dziś tę krzywdę, wyrządzoną zrojom swojskim, trzeba naprawić, zwłaszcza, że tu nie chodzi o jakieś ich faworyzowanie lub ustępstwa kosztem leczących się, lecz o oddanie tego, co im się należy“.

Tak pisał w r. 1880 Niemiec I. Braun! Czy to nie wstyd dla nas?! Wprawdzie podnieść muszę, że niejedno od tego czasu zmieniło się na lepsze, ale dużo jeszcze — bardzo dużo do zrobienia!

Muszę się w dalszym ciągu skracać, bo zabrakłoby mi czasu, a Państwu cierpliwości, gdybym podobny sposób chciał uwzględnić resztę, choćby tylko najważniejszych, naszych zdrojowisk.

W 3. grupie — wody alkaliczno-ziemne — mamy Birsztany. w śladzie bardzo podobne do wód Lippspringe, Contréxeville, Baden i Wildungen — niestety wskutek braku wszelkiej przedsiębiorczości dotąd wcale nie eksploatowane.

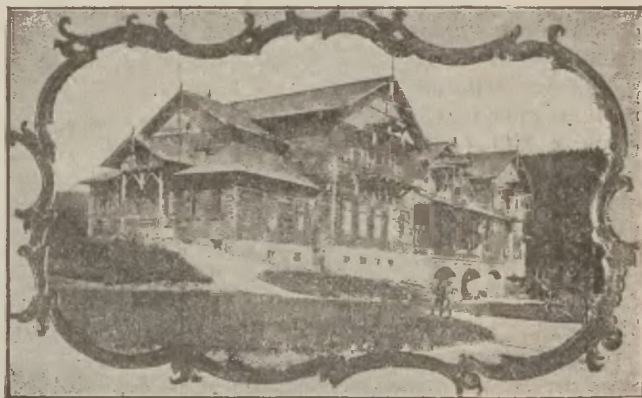
4. grupa — wody żelaziste — przedstawia się u nas bardzo poważnie. Mamy tutaj własne zdrojowiska, tak doskonałe, jak Krynica, Żegiestów, Nałęczów i Szepetówka. Obejść się więc możemy zupełnie bez wód niemieckich, jak Homburg, Pyrmont, Cudowa, Schwalbach, a nawet bez zdrojowisk innych krajów, jak Franzensbad i Spaa.

O Krynicy,

tej królowej zdrojowisk naszych, choćby tylko kilka uwag podać muszę. Zasługuje ona na to nie tylko ze względu na ilość i skład swych źródeł, ale nie mniej i na swoje położenie. Leży bowiem w Karpatach, 600 metrów ponad poziomem morza. Dolina jej jest osłonięta ze wszech stron górami, wyjąwszy od południa, posiada klimat podalpejski, co wszystko razem wobec jej najczystsze- go po-

wietrza podnosi Krynica do rzędu miejsc klimatycznych dla kuracji powietrzem i daje jej pierwszeństwo nawet przed Reinerzem i Recoaro w Lombardyi. Przewyższa je także ilością żelaza i wolnego kwasu węglowego.

Już nazwa Krynica wskazuje na obfitość źródeł mineralnych: naliczono ich dotychczas 14, z których najważniejszy „zród główny“ używany bywa do picia, do rozsyłki i na kąpiele. Jest so szczawa wapienno-żelazista. „Słotwinka“ — zród filialny w sąsiedniej wsi, jest bardzo silną szczawą magnezyowo-sodowo-żelazistą. Zaletą główną szczawy Krynickiej i Słotwińskiej i cechą, wyróżniająca je od innych wód żelazistych, jest nader wielka ich łatwość do strawienia i przyswojenia ich pierwiastków leczniczych. Dlatego też w licznych chorobach Krynica ze skutkiem może zastąpić zupełnie Franzensbad, a dzięki swojemu łagodnemu klimatowi nawet nieraz zasługuje na pierwszeństwo. Krynica posiada, tak samo jak Franzensbad, wyborne kąpiele borowinowe, zakład hydropatyczny, kąpiele rzeczne, parowe, elektryczne, słoneczne,

Rymanów: Źródła.

Na końcu podnieść muszę z zadowoleniem, że w ostatnim czasie c. k. rząd, który jest właścicielem Krynicy, zaczyna więcej o nią dbać i stara się usunąć braki w urzędzeniu. Miejmy nadzieję, że nareszcie perła ta naszych zdrojowisk otrzyma pod wszelkim względem wzorowe urządzenie, jak na to zasługuje.

5. grupa — solanki — najlepiej i najobficiej jest u nas reprezentowana; wymieniam tylko Ciechocinek, Druskienniki, Iwoniz, Inowrocław, Rabkę, Rymanów i Truskawiec. Nie ulega najmniejszej wątpliwości, że zdrojowiska te nasze zastąpić mogą pod wszelkim względem solanki niemieckie i innych krajów, a więc Reichenhall, Kreuznach, Wiesbaden, Kissingen, Soden, Homburg, Oeynhausien, Nauheim, Koenigsdorf Jastrzemb, Ischl, Aussee, Gmunden, Hall i inne.

Ze względu na brak czasu nie mogę naturalnie bliżej opisywać zalet wszystkich naszych zdrojowisk tego działu, wybrać zaś jedno, byłoby krzywną dla drugich. Poprzestaję więc na uwadze, że wszystkie nasze, specjalnie nas interesujące, galicyjskie solanki nie tylko składem i sku-

HOTEL POLLERA

KRAKÓW. TELEFON 272.

W POBLIŻU DWORCA KOLEI, PLANTACYI I RYNKU,
NAPRZECIW TEATRU MIEJSKIEGO.

KOMFORT.

ŁAZIENKA.

tecznością swych wód mogą iść w zawody ze zdrojowiskami obcemi tej grupy, ale dzięki swojemu położeniu w prześlicznych górzystych okolicach zasługują na pierwszeństwo i mogą uchodzić równocześnie za stacye klimatyczne.

Jak to niesłusznie dajemy często pierwszeństwo obcym zdrojowiskom dzięki sprytniej reklamie — albo powiedzmy lepiej bladze, najlepiej wykażę słowami Gabryszewskiego, zaczerpniętemi z ostatniego jego sprawozdania z Iwonicza: „Nie chcę wymienić ani jednego naszego zdrojowiska, ale spokojnie wskazać mogę n. p. znany Bad Hall w Austrii górnej, gdzie się stale i zasadniczo rozcieńcza wodę mineralną do kąpeli, a rozsyła się starą broszurkę, w której ilość jodku magnezowego w sławnym źródle „Tassilo“ podana — 0,584, pomimo że ostatni rozbiór prof. Ludwiga wykazał tylko 0,287, a ponieważ woda niema prawie wcale kwasu węglowego a dużo soli, więc i pić jej bez rozcieńczenia nie można. Jakże wtedy wygląda procent tego jodu? Mimo to miejsce to kąpielowe protegowane przez wiedeński uniwersytet z konieczności, cieszy się poparciem wybitnym lekarzy Polaków i ludzi na wysokich stanowiskach!... Skoro w kraju mamy wody nie takie same, jak w Hall, ale na pewno o wiele lepsze (jak Iwonicz, Rabka, Rymanów), wtedy popieranie obcego zdrojowiska jest rzeczą złą i napiętnowania godną“. Niestety nie dzieje się to tylko z Hall!

Truskawiec

zasługuje na osobną wzmiankę, bo należy nie tylko do solanek, ale zajmuje także poczesne miejsce pomiędzy wódami siarczanymi zimnymi, a nadto dzięki swemu źródłu „Naftusi“ wywiera nadzwyczaj zbaWienny wpływ na rozmaite cierpienia nerek i pęcherza. Dla innych specjalnych właściwości tamtejszych wód nazwał Korczyński Truskawiec polskim Marienbadeem.

6. Grupa — wody gorzkie — ma u nas dzielnego reprezentanta w Morszynie, który posiada aż 6 zdrojów gorzkich — z tych najważniejszy jest źródło Bonifacego. Nasze Morszyńskie wody w zupełności zastąpić mogą Friedrichshaller, Franz-Joseph, Hunyady-Janos Bitterwasser i Apenta.

7. Grupa, źródle siarczane. W tej grupie nie mamy niestety ciepłych siarczanych, jak Akwisgran, Trenczyn, Piszczany i t. p. Nie ulega jednak wątpliwości, że zimne źródle siarczane, podegrzane do odpowiedniej ciepłoty, mogą w zupełności zastąpić termy naturalne, gdyż dzisiejsze sposoby ogrzewania wód bynajmniej nie wpływają na ich skład chemiczny. Zimnych zaś wód siarczanych — i to bardzo skutecznych mamy ilość dostateczną. Wymieniam tylko Lubień, Niemirów, Pustomyty, Swoszowice, Truskawiec, Busk i Solec. Lubień i Pustomyty mamy tak blisko pod Lwówem, że nawet nie mieszając na miejscu, możemy korzystać z wybornych ich źródeł. Polskie nasze źródle siarczane wystarczają do wselekich celów leczniczych, tak że niema dobrej racji wysyłanie chorych do zagranicznych ciepłych siarczanych.

W 8. grupie — cieplice obojętne — prócz Jaszczurówki, o ciepłocie niższej od ciepłoty ciała, nie posiadamy innych zdrojów. Przyznać musimy, że Jaszczurówka (20, 40°C.) nie może zastąpić innych cieplic o wyższej ciepłocie, a w odpowiednich razach polecilibyśmy Cieplice w Czechach.

9. grupa — kąpiele morskie. O tej grupie mówi Kwaśnicki w swoim sprawozdaniu z prac krakowskiego komitetu popierania krajowego przemysłu lekarskiego jak następuje: „Co się tyczy kąpeli morskich, to pomimo pewnych zalet, które wyróżniają Połagę na wybrzeżu bałtyckiem, nie odpowiada ona wszystkim warunkom stacyi morskiej. W bojkotowaniu niemieckich wybrzeży morskich, ja powiedziałbym obecnie niemieckich — należy odmiennie traktować Soboty i Kołobrzeg: w obu tych miejscowościach przebywa sporo rdzennej ludności polskiej, istnieją firmy polskie, pensyonaty polskie, w wielu hotelach niemieckich utrzymuje się służbę polską ze względu na polską klientelę. Otóż bojkotowanie tych dwóch stacyi morskich jest właściwie bojkotowanie tamtejszych Polaków, wyparciem pierwiastka polskiego, który nieraz w tych okolicach odegrał wybitną rolę przy wyborach. Więcej należy

Widoki z Truskawca.

zwrócić uwagi na wybrzeża Morza Czarnego (Odessa, Krym), ze względu na geograficzne położenie dla południowych okolic naszego kraju, oraz licznie tam zamieszkałych Polaków. W sezonie zimowym, jesiennym i wiosennym stacye morskie niemieckie nie wchodzi w rachubę, idzie tylko o sezon letni. W tym względzie stacyom morskim niemieckim należy przeciwstawiać wybrzeża bejgijskie, holenderskie i duńskie, na których obok renomowanych i drogich stacyi pierwszorzędnych

są i miejscowości tańsze, a jednak nie pozbawione wygód. Zresztą nie należy spuszczać z oka nabytego w ostatnich latach doświadczenia, że wybrzeża morza Adryatyckiego nie są w lecie tak upalne, jak to się przypuszcza, że wiele osób wiarygodnych, które w kilku ostatnich sezonach spędziły z dziećmi letnie miesiące w Grado, Abbazyi i t. d., zapewnia, że upał letni nie dał im się ujemnie uczuć, natomiast podnoszą zbaWienny wpływ rozgrzanego piasku w wielu chorobach, w połączeniu z łatwością i względną taniością pobytu“. Pochodząc z zaboru pruskiego i znając dokładnie okolice Sobot, mogę nietylko w zupełności potwierdzić zdanie kol. Kwaśnickiego, ale z większym jeszcze naciskiem podniósłbym, że okoliczna ludność wiejska jest polską, chociaż pomiędzy sobą mówi zepsutym językiem t. zw. Kaszubskim. Były wprawdzie zakusy, i to podobno za ruble, ażeby z nich zrobić osobny naród. Dielni Kaszubi z oburzeniem te zachcianki odepchnęli i każdy z nich tegi Polak, chociaż język ich dla nas nie bardziej zrozumiały, niż n. p. ruski. Jeżeli Państwo posłuchać chcecie, przeczytam Wam mały ustęp z wiersza o szewcu Piętcie, jak na radnego kandydował:

Braco mili, dzyso niech
Swuj se z swoim skupi,

„FERMENT“

„Mleko zdrowia“ jest znakomitym środkiem w chorobach żołądka i kiszek.

Zamiast mleka można używać także pastylek lactobaculinowych.

==== Zakład gł. Kraków, ul. Podwale 5. ====

Lwów: ul. Pańska 27.

Czerniowce: ul. Pańska 39.

Przemysł: Apteka M. Schwarza.

N. Sącz: ul. Mętejki 16.

Krynica: Willa pod Kosynierem.

Rabka: Apteka w Zakładzie.

Szczawnica: Zakład dra Kałęczkowskiego

Zakopane: ul. Krupówki 25.

Złoty medal z wystawy przyrodniczo-lekarskiej we Lwowie.

Judoszowsci broi grzech.
Chto u Mniemca kupi.

Za to swuj ze swojsci detk,
Obrosnąwsze w pióra,
Broniń mǳe nos, póci lotk,
Jak żelazno góra.

W takich wierzta! Bo dzys są
Taci, — me jich zmome —
Radny, co tak karci gną,
Jakbe bele z słome.

A więc uważam, że nie należy Sobot bojkotować, ale z tego nie wynika, żeby w Gdańsku u niemieckich kupców zostawiać pieniądze na upominki z wód.

dyrekcją dra Dłuskiego. Zakład ten nie ustępuje w niczem zakładom zagranicznym, a przeciwnie pod niejednym względem znacznie ją przewyższa. O bliższych danych można się z łatwością dowiedzieć z rozmaitych projektów, tu tylko z naciskiem podnieść muszę, że zarzut, jaki często czynią temu zakładowi, jakoby był droższym od zagranicznych, jest stanowczo niesłusznym. Przeciwnie we wszystkich sanatoryjach zagranicznych, z wyjątkiem sanatorium Roemplerowskiego, koszta pobytu są wyższe — przeważnie nawet dość znacznie. Dodajmy do tego, że wszystkie pokoje w zakładzie Dłuskiego — nawet najtańsze — są zwrócone do południa, kiedy np. u Turbana i Sprenglera słoneczne pokoje liczy się drożej; dodajmy dalej, że sa-

Sanatorium Dra Dłuskiego w Zakopanem.

Na zakończenie kilka krótkich uwag o 10. grupie — miejscowościach klimatycznych. Któż z nas odrazu nie pomyśli o Zakopanem, które od czasów Dra Chałubińskiego powszechnie jest znane jako stacja klimatyczna, a wielka wartość klimatu zakopańskiego dla osób, dotkniętych chorobami narządu oddechowego, ogólnie jest uznana. Klimat ten odznacza się nadzwyczajną czystością powietrza, wielką jego suchością i zwiększonym natężeniem promieni słonecznych. W porze zimowej cieszy się Zakopane długim szeregiem słonecznych dni. Komunikacja do Zakopanego coraz to lepsza, mieszkania nie zbyt drogie i wygodne. Pomiędzy zakładami urządzeniem wybornem i komfortem celuje zakład Chramca, a dla osób chorych na narządy oddechowe Zakład pod

natorium Dłuskiego jest nie tylko wykwintnie, ale co ważniejsza, nadzwyczaj higienicznie urządzone, o czym najlepiej świadczą wyniki leczenia, a przyznamy chyba, że niema najmniejszej przyczyny do uciekania za granicę i wywożenia polskiego grosza nieraz do największych naszych wrogów.

Na tem kończę mój wykład w tej nadziei, że przecież opamiętamy się i w najkrótszym czasie nie znajdą już zastosowania słowa ś. p. prof. Dietla: „Snać nie dość jeszcze zubożeli i zniszczeliśmy, ażeby nie gonić za obcymi, częstokroć mniej skutecznymi, a nawet lichymi zakładami zdrojowymi. Trzeba jeszcze większej biedy i nędzy w kraju, ażeby poznać i pokochać jego drogocenne uzdrawiające wody. Wyleczyły i opamiętały się z tego nałogu już niemal wszystkie narody cywilizowanej Europy, z wyjątkiem

„Gazeta Narodowa“

swoim czytelnikom zamiejscowym przynosi nazajutrz rano zupełny obraz wydarzeń dnia poprzedniego. — „Gazeta Narodowa“ zamieszcza stale dwa fejetony powieściowe a trzeci okolicznościowy.

Przedpłata na „Gazetę Narodową“ wynosi z przesyłką pocztową: miesięcznie 2 kor. 50 hal., kwartalnie 7 kor. 50 hal., półrocznie 15 koron.

Prenumeratorowie „Gazety Narodowej“ mogą po bardzo niższej cenie otrzymywać „Tygodnik mód i powieści“, jakoteż warszawski tygodnik „Ziarno“ z 12 tomikami rocznej premii.

Administracja „Gazety Narodowej“ we Lwowie, ul. Szajnochy 2.

wychodząc dopiero wieczorem, jest w możności zamieścić wiadomości o wszystkim, co stało się na świecie do godziny 5-ej po południu, tem samem więc

niemal Polaków, Rosyan i Wołochów". Przestańmy nareszcie zasługiwać na tę ostrą naganę:

„Cudze chwalicie, swego nie znacie,
Sami nie wiecie, co posiadacie“.

GŁOSY PUBLICZNOŚCI.

Zakład zdrojowo-kąpielowy **Rymanow-Zdrój**. Frekwencja 2.500 osób, położony nad poziomem morza 450 m. w powiecie sanockim w Galicyi, opodal od stacyi kolejowej „Rymanów“, własność hr. Potockiego. Najobfitsza szczawa s^łoⁿo^al^kaliczna, jod i brom zawierająca, bogata w cenne składniki mineralne, ze zdrojów „Tytusa“ „Klaudy“ i „Celestyn“, odznaczone pierwszorzędnymi nagrodami na wystawach i zjazdach lekarzy i przyrodników. Zdrój „Klaudy“ (zdaniem Dra Dobrzyckiego, prezesa Komisji balneologicznej Towarzystwa lekarskiego Warszawskiego) zastępuje całkowicie słynne obce, bo niemieckie wody w Kissingen, mianowicie zdroje „Rakoczy“ i „Pandur“, a nawet je przewyższa i jest skuteczniejszym od nich (gdyż zawiera dwuwęglan sody, którego tamte nie zawierają).

Pomimo, że Zakład niedawno istnieje, wiele osób, a szczególnie dzieci, zawdzięcza mu uzdrowienie, a Zakład z każdym rokiem wzrasta i rozszerza się. Położenie uroczne wśród lasów szpilkowych, w otwartej przewiewnej dolinie, powietrze suche, zdrowe. Leczenie kąpielami mineralnymi, rzeczniemi, picciem wód, mięsieniem (massage), gimnastyką zwykłą i ortopedyczną itd. Prócz lekarza zdrojowego, ordynuje kilku lekarzy.

Oprócz tych środków leczniczych, posiada Zakład wszelkie udogodnienia, mianowicie: nowe, wzorowo i z komfortem urządzone łazienki, wygodne pomieszczenia, kuchnię zdrową, dobrą a niedrogą, wyborną muzykę zdrojową, liczne spacery, kaplicę, aptekę, pocztę, telegraf, sklepy, restaurację, fortepiany, czytelnię, bibliotekę, fotografa, automobil, własną sieć telefoniczną, łączącą wille zakładowe między sobą i z Zarządem Zakładu. Wycieczki koniami i automobilem w okolicy, zabawy z tańcami, bale, koncerty, przedstawienia teatralne, gry ogrodowe, bilard i strzelnica, urozmaicają pobyt w Zakładzie.

Zakład odwiedza corocznie I. królewska kolonia lecznicza, posiadająca swe własne zabudowania, mogące pomieścić kilkadziesiąt dzieci.

Sezon trwa od 20 maja do 20 września i dzieli się na 3 okresy: I-szy od 20 maja do 20 czerwca; II-gi od 20 czerwca do 20 sierpnia; III-ci od 20 sierpnia do 20 września.

Ceny pomieszkań i kąpeli w I-szym i III-cim okresie sezonu są znacznie niższe dla zamieszkujących wille zakładowe. — Ubodzy, zaopatrzeni nawet w świadectwa ubóstwa, nie mogą liczyć na żadne uwzględnienia w sezonie II-gim tj. od 20 czerwca do 20 sierpnia.

Wodę mineralną i sól jodobromową rymanowską do użytku wewnętrznego i zewnętrznego (tj. do kąpeli, okładów itp.) rozsyła na żądanie, przyjmuje zamówienia na pomieszczenia i powozy do kolei, oraz wszelkich wyjaśnień udziela:

Zarząd Zakładu Zdrojowo-kąpielowego w Rymanowie.

Stacya Kolei państwowej: **Rymanów.**

Stacya telegr. i poczt.: **Rymanów-Zdrój. (Austria, Galicya).**

Turystyka i Komunikacja.

O połączenie kolejowe Kołomyja — Kosów — Kuty.

Zbytecznym byłoby dowodzić, że do rozwoju większego miasta, w pierwszym rzędzie przyczyniają się odpowiednie środki komunikacyjne a przede wszystkim dogodna sieć kolejowa. Tworzy ona bowiem niejako centrum naj-

rozmaitszych interesów z pewnej miejscowości dla całej okolicy, wywołuje znaczny ruch przyjezdnych i obcych, co znów wpływa dodatnio na rozwój przemysłu, handlu czy rękodzieł, ułatwia eksport, wpływa korzystnie na osiedlanie się obcych, umieszczanie młodzieży uczęszczającej do szkół i t. p.

Niewątpliwie tych zapatrywań była Radą miasta Kołomyi, gdy czyniła usilne a skuteczne starania o budowę kolei do Delatyna i Zaleszczyk i nawet przyjęła z tego powodu znacznie większe zobowiązania pieniężne. A nie uczyniono tego bez korzyści. Ruch handlowy i przemysłowy, który z wyczerpaniem się i zarzuceniem kopalni naft w Słobodzie rungurskiej znacznie podupadł był, ożywił się i stanął na skromnych ale pewnych podstawach; Kołomyja stała się centrum dla całego tego górskiego zakątka kraju, zasługując najzupełniej na nazwę „stolicy Pokucia“. Ale nie długo to trwać miało. Całe podgórze Czarnohory, jakie zajmuje powiat Kosowski, grawitujący z natury rzeczy do Kołomyi, miało niedługo odpaść, a to wskutek kierunku nowych powstałych arterij komunikacyjnych.

I tak już wybudowanie drogi powiatowej Zabłotów-Rożnow-Kosów w roku 1895, skierowało przeważną część transportów oraz znaczny ruch podróźnych, a szczególnie turystów do stacyi kolei w Zabłotowie ponieważ droga ta jest o 5 km. krótszą i co najważniejsze nie ma tak znacznych i ciągłych wzniesień, jak gościniec pokucki, wiodący z Kołomyi na Jabłonów do Kosowa. Poważna liczba podróźnych nie zatrzymując się w Kołomyi zdążyła pociągami kolejowymi na zachód. Dało się to też odczuć właścicielom hoteli, restauracyi, kupcom i rzemieślnikom.

Jeszcze dotkliwszy cios przyniosła budowa kolei Niepołokowce-Wyżnica otwartej w roku 1898. Nie tylko bowiem ściągnęła na swoją linię wielką część transportów i podróźnych dotąd jeszcze na Kołomyję jadących, ale co najważniejsza, zbliżyła niejako miasto Czerniowce do Kosowa i stała się powodem, że mieszkańcy Kosowa czy to dla ułatwienia interesu, czy to nawet dla rozrywki zaczęli je coraz częściej odwiedzać. Obecnie zaś zagraża miastu Kołomyi niebezpieczeństwo, że i ta część ruchu, jaką jej jeszcze powiat Kosowski przynosi będzie dla niej straconą.

Oto bowiem „Towarzystwo nowych bukowińskich kolei lokalnych“ rozpoczęło starania o uzyskanie koncesyi na budowę przedłużenia swej linii z Wyżnicy na Kuty do Kosowa. Jakkolwiek podobne połączenie kolejowe nie jest zbyt korzystne dla Kosowa z powodu, że w komunikacyi z zachodem, tak import jak i eksport tutejszy kierują się na zachód, trzeba więc będzie znacznie nakładać drogi, to jednak z uwagi, że stwarza ono bądź co bądź komunikację kolejową aż na miejsce, będzie chętnie używane. Bardziej niekorzystny wpływ będzie miała ta kolej dlatego, że ułatwiając komunikację z Czerniowcami, zbliży je do Kosowa i skieruje cały ruch handlowy i przemysłowy ze szkodą Galicyi ku Bukowinie. Zbytecznym byłoby wykazywać, że skutkiem tego największą niewątpliwie stratę poniesie powiat i miasto Kołomyja. To też rzeczą gminy miasta Kołomyi być powinno za wszelką cenę temu tak

K. ED. KOTTING,

(FIRMA CZESKA).

Karlín, Královská
Praga — Czechy.

Wszystkie przybory sportowe dla footballistów i atletów w wielkim wyborze.

SWEATER.

Cenniki darmo. — Przy zamówieniach ponad 50 koron 5 procent opustu.

szkodliwemu połączeniu Kosowa z Bukowiną przeszkodzić a stać by się to mogło jedynie przez co rychlejsze doprowadzenie do skutku od dawna już projektowanej kolei lokalnej z Kołomyi na Jabłonów i Pistryń do Kosowa.

Linia ta, o której od lat się słyszy a której rentowność nie ulega wątpliwości, jak to zresztą przedsiębrane przed kilku laty przez Wydział krajowy badania komercyjne wykazały, skierowała by cały ruch z powiatu Kosowskiego, dziś na cztery różne stacje kolejowe się rozdziałający, na Kołomyję, a ułatwiając znakomicie komunikację, spowodowałaby częstszy ruch osób z pobliskich prowincjonalnych miejscowości do Kołomyi, dla ułatwienia interesów, poczynienia zakupów Inb wreszcie dla rozrywki. Właściciele hoteli i restauracji, kupcy, przemysłowcy, rzemieślnicy, przedsiębiorcy, lekarze, adwokaci, zyskaliby na zwiększonym ruchu osób bardzo wiele. Poza tem wpłynęłaby w mowie będąca kolej bardzo korzystnie na rozwój handlu przez ułatwienie dowozu drzewa (opałowego i budulcu) kamienia (piaskowca i wapienia) bydła, owiec, naczyni drewnianych i wyrobów garncarskich, mięsa, skór, łożu, soli, owoców świeżych, przędzy, nabiału, jaj i t. p. Tem samym ułatwiając aprowizację, przyczyniła by się choć w części do usunięcia tak wygórowanej drożyzny artykułów spożywczych w Kołomyi a przez ułatwienie dowozu materiałów budowlanych do szybszego zabudowania a więc i podniesienia miasta. Również i miasteczko Jabłonów, nadające się ze wszechmiar na pobyt letni, z uwagi na znakomite kąpiele rzeczne, piękne lesiste położenie i łagodny klimat, zyskałoby na połączeniu kolejowem z Kołomyją bardzo wiele. Projektowana kolej zbliżałaby też do Kołomyi często się z nią komunikujące a dobrze zaludnione wsi, jak Werbiąż, Myszyn, Kowalówka, Stopczatów i Berezów, znane jako stacje turystyczne.

To też, tak gmina miasta Kołomyi jak i tamtejsza Rada powiatowa powinnyby w dobrze zrozumiałym interesie miasta i powiatu poczynić co rychlej energiczne starania o doprowadzenie do skutku kolei lokalnej z Kołomyi na Jabłonów do Kosowa, skutkiem czego budowa kolei z Wyżnicy na Kuty do Kosowa, szkodliwej dla Galicyi a jedynie interes Bukowiny i „Towarzystwa nowych bukowskińskich kolei lokalnych“ mającej na oku, stałaby się całkiem nie potrzebną. Sądzymy, że tak gmina miasta Kołomyi jak i tamtejsza Rada powiatowa nie cofną się w tym względzie nawet przed pewnemi ofiarami pieniężnymi na

rzecz projektowanej kolei tem bardziej, że ustawą z dnia 6. Marca 1907. dz. p. p. Nr. 74 zniżono roczne raty gwarancyi oprocentowania i amortyzacyi kapitału akcyjnego kolei Delatyn-Kołomyja-Stefanówka, tak dla miasta Kołomyi jak i dla powiatu Kołomyjskiego z 23.904 kor. na 10.635 kor. 77 hal.

Sprawa jest nagłą. Gdy bowiem „Towarzystwo nowych bukowskińskich kolei lokalnych“ otrzyma koncesyę i przedłuży swą linię z Wyżnicy do Kosowa, wszelka akcyja w tym kierunku będzie już bezprzedmiotową a powiat Kosowski będzie dla Kołomyi jeżeli nie na zawsze, to przynajmniej na długie lata stracony.

Może tych kilka słów pobudzi osoby kompetentne do zajęcia się tą sprawą. R.

Wiadomości bieżące.

V. WALNE ZGROMADZENIE

CZŁONKÓW POLSKIEGO TOW. BALNEOLOGICZNEGO odbędzie się we czwartek dnia 22-go kwietnia b. r. o godzinie 6^{1/2} po południu w sali Tow. lekarskiego (ul. Radziwiłłowska L. 4), z następującym porządkiem dziennym:

1. Odczytanie protokołu z ostatniego Walnego Zgromadzenia;
2. Sprawozdanie Wydziału (referent sekretarz dr. Zanietowski);
3. Sprawozdanie Komisji kontrolującej;
4. Wybór 5 członków Wydziału i 2 członków Komisji kontrolującej;
5. Wnioski Wydziału: a) Utworzenie katedr balneologii na Uniw. krajowych; b) utworzenie przy Wydziale Krajowym krajowej Komisji zdrojowej.

Dr. Zanietowski.
Sekretarz.

Hr. J. Potocki.
Prezes.

W dniu 22-go kwietnia b. r. o godzinie 8-mej wieczór odbędzie się zebranie uczestników II. Zjazdu Balneologicznego w salach Hotelu Saskiego.

Odpowiedzialny redaktor:

Dr. Kazimierz Flis.

Dr. ZENON PELCZAR, b. długoletni lekarz zakładowy w TRUSKAWCU ordynuje nadal od 15-go maja (willa Zofia) Tel. 3.

KATALOGI
na żądanie.

Bracka 5. WYPOŻYCZALNIA KSIĄŻEK Bracka 5.

A. GUMPOLOWICZA W KRAKOWIE

wysyła do miejscowości kąpielowych NOWOŚCI w różnych językach.

Warunki bardzo przystępne. — Do wysyłek używa się wygodnych paczek.

KATALOGI
na żądanie.

Przedsiębiorstwo dla oświetlenia elektrycznego i przeniesienia siły

Inż. RUDOLFA POPPERA w Krakowie

Telefon Nr. 484.

Floryańska 47.

Telefon Nr. 484.

Wykonuje modernistyczne urządzenia dla oświetlenia i przeniesienia siły każdego rodzaju i wielkości.

Kompletne urządzenia stacji elektrycznych, dla oświetlenia domów, wил, pałaców, hoteli, fabryk, tartaków, gorzeln, browarów, zdrojowisk, gospodarstw rolnych i t. p.

Skład materiałów instalacyjnych, lamp łukowych, wentylatorów, motorów, dynamo-maszyn, aparatów mierzących, regulujących i kontrolnych.

Świece elektryczne po cenach konkurencyjnych. — Projekty, plany, porady techniczne, kosztorysy i cenniki na żądanie.

8 Sierpnia b. r.

WYCIECZKA

do Courdes

pod przewodnictwem Ks. Misyonarzy.

Szczegóły w Związku turystycznym
Kraków, Rynek główny.

Do Warszawy

osobnym pociągiem

na Zielone Świąta.

Szczegóły w Związku turystycznym
w Krakowie i u p. Stan. Sokołowskiego
we Lwowie, Pasaż Hausmana.

Odnaczony na wystawach światowych w Paryżu, Londynie i Brukseli pierwszymi nagrodami „GRAND PRIX“ we formie złotych medali i dyplomów honorowych.

Zakład dentystyczny J. FISCHERA

Kraków, Grodzka 60.

Telefon Nr. 844.

STACYA TRAMWAJU „WAWEL“.

Wykonywa według najnowszej metody amerykańskiej, szczęki bez podniebienia, mostki, korony, zęby na śróbkach, jakoteż wszelkie inne w zakresie ten wchodzące roboty.

Pensjonat dla przejezdnych

J. Szremer i L. Knapieńskiej

KRAKÓW, UL. SZPITALNĄ L. 19

w pobliżu Dworca kolejowego i Teatru miejskiego.

BIURO TECHNICZNE F. LORD.

KRAKÓW. — TELEFON NR. 230.

Maszyny parowe, Motory gazowe, benzynowe i ropne. Narzędzia wszelkiego rodzaju.
Węże gumowe i parziane — Pasy skórzane i ssierciowe.
Dynamomaszyny, Elektromotory, lampy łukowe i żarowe.
Wszelkie przybory dla światła elektrycznego.
Cenniki i kosztorysy gratis i franko.

Pensjonat „Cituania“ w Krakowie,

Studencka 2,

położony w najpiękniejszej i najzdrowszej dzielnicy miasta, poleca

elegancko urządzone pokoje na żądanie z całym utrzymaniem na doby miesięcznie i rocznie.

Telefon Nr. 330 — Adres telegraficzny: Hawelka, Kraków.

Lokal firmy został kilkakrotnie zaszczycony odwiedzinami Najdostojniejszych Arcyksiążąt panującego nam najmiłościwiej Dworu

Najwyższe odznaczenia na wystawach światowych w Paryżu, Atenach, Marsylii, Badeniu, Wiedniu, Krakowie, Bordeaux, St. Louis.

ANTONI HAWELKA

„Pod Palmą“ w Krakowie

Właściciel Fr. Macharski, c. i k. Dostawca Dworu Austro-Węg. i Grecyi.

Poleca wybór najprzedniejszych towarów kolonialnych, łakoci i win. — Główny skład koniaków kuracyjnych francuskich, Vermuth i Malagi.

Główny skład Piwa Pilzneńskiego z Browaru Mieszczańskiego oraz Bawarskiego „Spatenbräu“.

— Główny skład wód mineralnych naturalnych. —

Jeneralny skład wybornych Win Szampańskich „DERBY SEC“.

Własna Herbata Ceylon „RANGALLA CEYLON TEA“ pod marką ochronną „Palma“.

Przy handlu obszerny lokal do śniadań oraz dla większych zebrań. Pojedyncze gabinety z osobnym wejściem. Kompletne dostawy dla większych śniadań, bankietów, balów, wieczorków i wesel, do domów prywatnych w miejscu i na prowincję.

Kawiarnia Franciszka Sauera

w Krakowie, Szczepańska 1, I. piętro. Telefon 350.

Czytelnia zaopatrzona w najrozmaitsze pisma krajowe i zagraniczne. Salony damskie w stylu rokoko z osobnym wejściem. 3 bilardy. Sale do gier towarzyskich. Bufet zaopatrzone w najlepsze i prawdziwe trunki, usługa szybka i rzetelna.
Zakład otwarty do godziny 3-ciej w nocy.

KĄPIELE MORSKIE GRADO.

WYSPA OBOK TRYESTU (LIDO AUSTRYACKIE).

Pensjonat i Zakład leczniczy „ILLA SALUTE“.

Zakład I-rzędny, 40 wykwintnie urządzonych pokoi z balkonami, wszystkie z pysznym widokiem na morze Adryatyckie i w pobliżu plaży. Postępowo urządzony zakład dla chirurgii, ortopedji, zakład Roentgenowski, hydroterapia i całkowite leczenie fizykalne. — Prospekty przez zarząd bezpłatnie.

LEKARZ KIERUJĄCY I WŁAŚCICIEL:

Dr. ORANSZ.

Józef Gorecki

Fabryka, siatek mebli,

Konstrukcyi żelaznych i wyrobów ornam. kutych

w Krakowie, ul. św. Wawrzyńca l. 26.

Telefon Nr. 277.

Magazyn: ul. Starowiślna l. 44

(parter).

SANATORYUM dla chorych piersiowo

Dra K. DŁUSKIEGO

W ZAKOPANEM

otwarte przez cały rok. — Wspaniały widok na Tatry. — Lasy świerkowe. — Wystawa wszystkich pokoi południowa. — Obszerne leżalnie dla leczenia klimatycznego. — Wzorowe urządzenia pod względem higieny. — Oświetlenie elektryczne. — Kanalizacja, windy, kąpiele

i natryski. — Ogrzewalnie centralne. — Wodociąg zimnej i gorącej wody na wszystkich piętrach.

Cena całkowitego utrzymania wraz z opieką lekarską wynosi 9 kor. dziennie, pokoje od 2 kor. dziennie.

Powozy na zamówienie do pociągu. — Poczta, telefon i telegraf w miejscu.

TAPETY

wszelkiego rodzaju LINCRUSTA najlepsza imit. lamperyi drzewnej. SZTUKATERYJE na sufity LISTWY białe i złote i t. p. — poleca

W. ADAMSKI — Lwów, HOTEL ŻORŻA.

TAPETOWANIE PRZYJMUJE Z ROBOTĄ. — WZORY Z CENAMI WYSEŁA.

OGŁOSZENIA LWOWSKIE.

STANISŁAW PŁOŃSKI

PIERWSZY POLSKI MAGAZYN SPORTOWY

Chorażczyzna 6. LWÓW, Chorażczyzna 6.

poleca piłki tenisowe, balony nożne, siatki tenisowe, obuwie tenisowe i footballowe, hamaki, huśtawki, rakiety.

Własna pracownia ubrań do gimnastyki.

Cukiernia

Kazimierz Sotschek

Lwów, plac Maryacki.

BUFET W TEATRZE MIEJSKIM.

JULIAN TREPCZYŃSKI

LWÓW, TRYBUNALSKA 14.

SKŁAD I PRACOWNIA NARZĘDZI LEKARSKICH
I APARATÓW ORTOPEDYCZNYCH

przyjmuje wszelkie ostrzenia i niklowania
po cenach jak najniższych.

Kupujmy u źródła krajowego!

Funt najwyborniejszych cukrów deserowych mieszanych z czekoladkami K. 2.40. — Funt czekoladek po K. 1.40 i 2 Kor. — Ozdobne kartonaże i bonbonierki w olbrzymim wyborze. — Kakao oduluszczone, proszkowane w puszkach po 80 hal. i K. 1.50 — poleca

HENRYK TRETER

znana od lat 27 Parowa fabryka cukrów i czekolady we Lwowie, ul. Sykstuska 1. 1 (róg ul. Karola Ludwika). Zamówienia wysyła się odwrotnie za pobraniem.

Bulion z dziczyzny — wołowy i drobiu
tylko najlepszy —

Liebig ekstrakt mięsny — wszelkie sosy
angielskie, jarzynki suszone:

Julien, fasolka zielona, szparagowa, szpinak, poleca najtaniej

W. BAZANT ulica Halicka,
Lwów.

KĄPIELE z kwasu węglowego (CO₂)
zastępujące kąpiele w Nauheim, Kissingen

wyrabia Lwowska fabryka chemiczna „TLEN“.

Kąpiele te, stosowane na ordynacyę i pod kontrolą działają znakomicie w astmie, cierpieniach nerwowych, zapaleniach oskrzeli (bronchitis), rozedmie płuc, wadach serca, nerwowej niemocy płciowej itp., niemniej doskonały środek do pobudzenia krążenia krwi. — Skutek taki sam, jak po kuracyi w zdrojowiskach zagranicznych, a koszt stokroć niższy. Nabyć można w aptekach i żądać z marką fabryki „TLEN“.

Apteka pod złotą gwiazdą

Piotra Mikolascha

WE LWOWIE

wyrabia Syrup Sulfogwajakolowy, Syrup gwajakolowy z Kolą w działności zupełnie identyczny z Siroliną firmy Hoffmann La Roche według orzeczenia Komisji Przemysł. Tow. Lekars. we Lwowie. O 50% tańszy od Siroliny. Syrup Sulfogwajakolowy kosztuje kor. 2.00, Syrup gwajakolowy z Kolą 2.50. Wydaje się tylko na przepis lekarski i poleca ustalonej sławy Wina lecznicze przez Dra Mikolascha pierwsze w Austrii w r. 1870 wprowadzone. Wino Chinowe, Chinowo-żelaziste, Kaskarowe, Condurango, Borówkowe, Rumbabarowe, Pepsynowe, Cola, Peptonowe, Malaga, Tokaj stary. — Cognac najlepszy.

Zaopatrzone atestami pierwszorzędnych powag lekarskich i naukowych.

Główny skład wszystkich specyfików krajowych i zagranicznych.

Lawn-Tennis

Rakiety i Piłki do tychże. — Futerały do raket. — Piłki nożne. — Hamaki i Przyrządy gimnastyczne — Przybory do rybołówstwa. Diabolo i Boomerang, najnowsza gra i zabawa. Pasty i lakiery do bucików. — Lakiery do kapeluszy. Środki do czyszczenia plam.

Perfumy i Mydła,

Wody kolońskie, warszawskie, polskie, francuskie i angielskie.

Pudry polskie i francuskie, Łabędziki i puszki do pudru.

Przybory toaletowe.

Grzebień, szczotki i lustra. Gąbki toaletowe.

Wanny i miednice gumowe, składane.

Necessery, Flaszki i Kubki do podróży.

SPARK LETS SYFONY

I KAPSLE do robienia wody sodowej.

Główny skład **Mydeł** przetłuszczonych **MALINOWSKIEGO** z Warszawy.

Mydła Violetes-Denice

„Nr. 810“ karton 3 szt. Koron 200.

Reim i Spółka

Kraków, Rynek Linia A-B.

WODOCIĄGI

dla miast, gmin, folwarków, zakładów kąpielowych, fabryk, ogrodów, gmachów publicznych, domów prywatnych i t. d. Poszukiwanie i uchwycenie źródeł. — Wiercenie studzien. — Ustawianie pomp. — Instalacje domowe z klozetami, łazienkami i t. d.

projektują i wykonują:

Inż. Leonard Nitsch i Ska

W KRAKOWIE

ul. Kolejowa L. 19.

Najlepsze referencje z dotychczas wykonanych robót. — Kosztorysy bezpłatnie.

Centralne ogrzewanie

wszelkich systemów i wentylacje.

Łaźnie mechaniczne,

Pralnie, Suszarnie i t. d.

Mleczarnia E. Dobrzyńskiej

Punkt zborny dla przejezdnych!

Punkt zborny dla przejezdnych!

Zakłady stałe:

1. Ulica Sławkowska l. 12.
2. Plac WW. Świątych l. 9 i 10.

Kraków

Telefon Nr. 562.

Zakłady letnie:

3. Planty, obok pałacu biskupiego (u wylotu ulicy Wiślniej i Franciszkańskiej).

Dra J. Maciejewskiego w Kissingen

SANATORYUM

(Ludwigstrasse 16.)

„Quo vadis“ Bawaryja

Zakład dyetetyczno-fizykalno-wodoleczniczy

otwarty od 15 kwietnia do 31 października

dla chorób wewnętrznych, nerwowych i kobiecych. — Najnowsze urządzenia dla balneo- hydro- i elektroterapii, leczenie światłem i masażem. — Urządzenie nowoczesne, służba polska. Kuchnia dyetetyczna (także dla moich pacjentów, mieszkających poza Zakładem).

Pokój z całkowitem utrzymaniem od 10—14 koron (4—6 rubli) dziennie — włącznie leczenia i zabiegów lekarskich od 16 koron (7 rubli) i wyżej. — Na życzenie prospekt.

Hotel Saski

W KRAKOWIE

przy ulicy Sławkowskiej.

ZIMLER i SPÓŁKA

Kraków, Linia A-B

FABRYCZNY SKŁAD FIRANEK.

poleca NOWOŚCI wyłącznie paryskie i wiedeńskie. — Kapelusze damskie, bluzy, halki, materye jedwabne, wstążki, koronki, rękawiczki, pończochy.

Kraków, ulica Grodzka L. 13.

Nowości w wełnie, jedwabiu, bawełnie, jakoteż
konfekcyi damskiej poleca

HENRYK SCHWARZ

Kraków, ulica Grodzka L. 13 — Telefon Nr. 43.

Bielizna stołowa, Płótna, Perkalę.

Chustki do nosa, chustki i echarpes wełniane i angielskie himalaya.
Pledy i couvre peds, dywany i chodniki.

ZAMÓWIENIA NA KONFEKCYĘ DAMSKĄ WEDŁUG MODELI LUB ŻURNALI.

Kraków, ulica Grodzka L. 13.

Kraków, ulica Grodzka L. 13.

Kraków, ulica Grodzka L. 13.

Niemirów

Zakład kąpielowy

wód mineralnych siarczano-solno-alkalicznych

Źródła badane przez *Dr. B. R. Radziszewskiego*, prof. chem. Uniw. lwowskiego i *Kazimierza Klinga*, asystenta Instytutu chem. we Lwowie, uznane zostały jako znakomicie leczące choroby skórne wszelkiego rodzaju, artrytyzm, szkrofuły, choroby nerwowe.

NIEMIRÓW położony wśród lasów szpilkowych, posiada piękne okolice, dwie restauracje, z których jedna rytualna, pomieszkania większe i mniejsze po cenach przystępnych.

👉 **Otwarcie dnia 20 maja.** 👈

Nie jedźmy za granicę, gdzie nas wyzyskują. — Leczymy się u swoich.
Pozostaniemy w kraju, gdzie mamy w każdej gałęzi wiedzy lekarskiej znakomite, w niczem zagranicznym nie ustępujące siły, gdzie mamy cały rok otwarty

Dom Zdrowia Dra Soleckiego

we Lwowie, Łyczaków 93, Zdrowa 2.

ADRES TELEGRAMÓW: SANATORYUM SOLECKI LWÓW. — TELEFON 678.

📏 **Otwarty cały rok.** 📏

Przyjmuje chorych na stały pobyt, lub dochodzących, celem leczenia wszelkiego rodzaju chorób z wyjątkiem zakaźnych i umysłowych.

Kaplica, pokoje dla chorych, sala porodowa, sale operacyjne, Röntgen, kąpiele elektryczne, kąpiel trwała (na odleżyny i dla poparzonych). Inhalatoryum, leżalnie urządzone stosownie do najnowszych wymogów nauki i publiczności.

Obszerny ogród, centralne ogrzewanie w pokojach i kurytarzach, wodociągi z ciepłą i zimną wodą, elektryczne oświetlenie, elektryczna winda (Lift). Biblioteka, dzienniki, fortepian do użytku chorych i osób towarzyszących oraz odwiedzających.

Kompletne utrzymanie wraz z opieką lekarza zakładowego poczynawszy od 10 koron dziennie.

Zakład można zwiedzać codziennie między godziną 4—5 bezpłatnie.